

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA OLEJNINY

2020

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

ADM Germany G.m.b.H (Alfred C.Toepfer International)
Agra Europe, London
Český statistický úřad
European Association COCERAL
Evropská komise
Evropský parlament
Food and Agriculture Organization of the United Nations
Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ministerstvo zemědělství
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
Sdružení pro výrobu bionafty
Státní zemědělský intervenční fond
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
United States Department of Agriculture
Ústav zemědělské ekonomiky a informací
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
Výzkumný ústav zemědělské techniky, v. v. i.

Odbor zemědělských komodit

Autor:

Ing. Tereza Šindelková, MZe

Ředitel odboru zemědělských komodit:

Ing. Miroslava Czetmayer Ehrlichová, MZe

Autor touto cestou děkuje za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.eagri.cz.

Autor fotografie:

shutterstock/Jeny Che

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1

Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-614-9 ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, www.uzei.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
OLEJNINY

PROSINEC
2020

OBSAH

Seznam zkratek	3
Úvod	4
Souhrn	4
Zásahy státu u olejnin, rostlinných olejů a tuků	6
Mezinárodní trh olejnin a olejů	11
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v České republice	21
Řepka olejná	22
Slunečnice	32
Mák setý	37
Hořčice.	41
Len olejný.	44
Sója luštinatá	47
Zpracovatelský průmysl olejnin.	50
Nepotravinářské užití olejnin	55

SEZNAM ZKRATEK

AEKO	Agroenvironmentálně – klimatická opatření
BI00	čisté FAME/MEŘO pro pohon motorů
CIF (c.i.f.)	Cost, Insurance, Freight = výlohy, pojistné, dopravné placeny; Prodávající platí přepravu zboží do místa určení včetně pojištění. Kupující nese výlohy od vyložení zboží v místě určení.
COCERAL	Evropské sdružení podporující obchod na trhu s obilovinami, rýží, krmivem, olejninami, olivovým olejem a dalšími oleji a tuky
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro; společná měna eurozóny
EZ	Ekologické zemědělství
FAME	Fatty Acid Methyl Ester; metylester mastných kyselin
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations; Organizace pro výživu a zemědělství spojených národů
FOB (f.o.b.)	Free on Board = volně na palubu lodi; Prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě.
HEFA	Hydrotreated Esters and Fatty Acids, hydrogenačně zpracované estery a mastné kyseliny
HVO	Hydrotreated Vegetable Oil – hydrogenačně zpracované rostlinné oleje
HO	Hybridní odrůdy slunečnice, tzv. „high oleic“ se zvýšeným podílem kyseliny olejové v oleji, kterého má být z celkového podílu oleje obsaženo min. 82 %
KN	Kód celní nomenklatury, číselné označení položky nebo skupiny položek celního sazebníku
LFA	Less Favoured Area; méně příznivé oblasti pro zemědělství
MEŘO	Metylester řepkového oleje; součást směsného paliva – bionafty
MFN	Most favoured nation; tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
PVP	Přechodná vnitrostátní podpora
SAPS	Single Area Payment Scheme; Jednotná platba na plochu zemědělské půdy
SITC	Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SMN B3	směsná motorová nafta s min. 30 obj. % MEŘO
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	Americký dolar
USDA	United States department of Agriculture; Ministerstvo zemědělství USA
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VMK	volné mastné kyseliny
WTO	World Trade Organization; Světová obchodní organizace

ÚVOD

Situační a výhledová zpráva Olejnin přináší souhrnné informace o pěstování, obchodu a zpracování olejin pěstovaných v České republice. Zpráva zahrnuje údaje dostupné k datu 31. 12. 2020, pokud není uvedeno jinak. Termín „marketingový rok“, který je ve zprávě používán, odpovídá v zahraničí užívanému ekvivalentu „marketing year“. U komodity olejnin začíná marketingový rok 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku. Situační a výhledová zpráva přináší informace o výsledku pěstování jednotlivých druhů olejin v České republice, o jejich cenách, o dovozu a vývozu olejnatých semen i informace o olejninách ze světa.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici v budově Ministerstva zemědělství a elektronicky na internetové adrese: <http://www.eagri.cz/> v oddíle „Zemědělství“ v „Publikace“.

SOUHRN

Podle údajů USDA – Foreign Agricultural Service dosáhla v marketingovém roce 2019/20 světová produkce nejsledovanějších druhů olejin 576,4 mil. t. Ke světově nejpěstovanějším olejninám patří dlouhodobě sójové boby, řepka, semeno bavlníku, podzemnice olejná, slunečnice, palmová jádra a kopra.

Zpracováním produkce hlavních druhů olejin z roku 2019/20 bylo vyrobeno přibližně 207 mil. t rostlinných olejů a 347,7 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance dosáhly konečné zásoby rostlinných olejů 22,8 mil. t a 13,9 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. V marketingovém roce 2020/21 je předpokládána výroba přibližně 209 mil. t rostlinných olejů a 352 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Konečné zásoby rostlinných olejů na rok 2019/20 se odhadují na 20,1 mil. t.

V probíhajícím marketingovém roce 2020/21 se podle prosincových odhadů USDA očekává produkce hlavních druhů olejin 596,7 mil. t; z toho produkce sójových bobů dosáhne 362 mil. t, řepky 68,9 mil. t, slunečnice 49,5 mil. t, podzemnice olejné 47,8 mil. t, semena bavlníku 41,8 mil. t, palmového jádra 20 mil. t a kopry 5,8 mil. t.

Ceny semene řepky olejné dosáhly v marketingovém roce 2019/20 na mezinárodních trzích v průměru po přepočtu na 9 959 Kč/t a u slunečnice 9 411 Kč/t.

Evropská unie je dlouhodobě největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. V marketingovém roce 2019/20 dosáhla v EU celková produkce hlavních druhů olejnatých semen 28 mil. t. Z toho jednotlivé hlavní plodiny zaujímaly: řepka 16 mil. t, slunečnice 9,2 mil. t a sója 3 mil. t. Celková plocha hlavních druhů olejnatých semen činila 11 mil. ha. Největší plochu zaujala řepka s 5,6 mil. ha, dále slunečnice s 4,3 mil. ha a sója s necelým 1 mil. ha. Na základě podkladů EK z prosince 2020 se v marketingovém roce očekává snížení plochy i produkce, a to u řepky olejky, naopak mírné navýšení u slunečnice a sóji. Celková produkce je odhadována na 30 mil. t a plocha na 11 mil. ha.

V marketingovém roce 2019/20 bylo v České republice sklizeno celkem 1,2 mil. t olejin z plochy 454,8 tis. ha. Na celkové výši sklizňových ploch se již tradičně nejvíce podílela řepka olejná s 379,8 tis. ha, dále mák s 35,8 tis. ha a sója s 12,2 tis. ha. Podle odhadů ČSÚ bylo v marketingovém roce 2019/20 oseto olejninami 450,2 tis. ha a předpoklad produkce byl 1,3 mil. t. Snížení plochy se předpokládá u řepky olejky a slunečnice na semeno. Naopak u máku se očekává nárůst plochy až na hranici 40,3 tis. ha. Za velký úspěch lze považovat získání evropského chráněného zeměpisného označení Český modrý mák v roce 2021.

Zahraniční obchod České republiky s olejnatými komoditami v posledních letech prochází významnými změnami. V marketingovém roce 2018/19 vzrostl vývoz řepky meziročně o téměř 97 %. V marketingovém roce 2019/20 však klesl a to až na 78,4 tis. t. Oproti předešlým marketingovým letům je vývoz slunečnicového semene na dobré úrovni (dosahuje téměř 27,0 tis. tun za rok 2019/20). V marketingovém

roce 2019/20 také došlo k nepatrnému poklesu vývozu hořčičného semene. U lněného semene došlo rovněž ke snížení o 33 %. K největšímu snížení vývozu z hlavních olejnatých semen došlo u sójových bobů v roce 2018/19, a to o 60 %.

Řepka olejná byla v České republice v marketingovém roce 2019/20 sklizena z 379,8 tis. ha. Hektarový výnos činil 3,05 t/ha a celková produkce řepkového semene byla 1,2 mil. t. Průměrná CZV na domácím trhu dosáhla 9 630 Kč/t. Dovezeno do ČR bylo v roce 2019/20 celkem 150,3 tis. t semene řepky (mimo osiva) v průměrné deklarované dovozní hodnotě 9 767 Kč/t. Vyvezeno bylo 341,8 tis. t v průměrné deklarované vývozní hodnotě 10 330 Kč/t. V České republice byly poslední roky pro řepku příznivé až na marketingový rok 2017/18, kdy došlo k prudkému propadu výnosu na průměr 2,91 t/ha a celková sklizeň řepky nepřesáhla 1 146,2 tis. t. V marketingovém roce 2020/21 se opět díky příznivým agrometeorologickým podmínkám dosáhlo vyššího výnosu 3,38 t/ha.

Slunečnice byla v marketingovém roce 2019/20 podle údajů ČSÚ sklizena celkem z 11,8 tis. ha. Meziročně došlo ke snížení ploch o téměř 59 %. Celková produkce dosáhla 28,8 tis. t. Průměrná CZV v marketingovém roce 2019/20 dosáhla 7 294 Kč/t, to představuje meziroční navýšení o 514 Kč/t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 31,5 tis. t slunečnicového semene a deklarovaná vývozní hodnota činila 14 930 Kč/t. Dovezeno bylo 192 tis. t a deklarovaná dovozní hodnota činila 9 710 Kč/t. Pro marketingový rok 2020/21 bylo v ČR oseto 11,3 tis. ha. Z této plochy se odhaduje produkce slunečnicového semene ve výši 29,1 tis. t.

Cenově nepříznivý rok (u CZV) 2014/15 se opakoval v marketingovém roce 2018/19. Za posledních pět let byl nejhorším rokem poslední marketingový rok 2018/19, kdy se průměrná cena slunečnicového semene pohybovala pouze na úrovni 7 410 Kč/t. V marketingovém roce 2019/20 se cena pozvolna zvýšila na 7 924 Kč/t. Na konci roku 2020 byl patrný výraznější nárůst, kdy se cena vyšplhala na 9 787 tis. Kč/t.

V marketingovém roce 2019/20 došlo k navýšení plochy máku na 35,8 tis. ha z 26,6 tis. ha a v marketingovém roce 2020/21 se předpokládá zvýšení celkové plochy máku na 40,3 tis. ha. Celková produkce máku se předběžně odhaduje na 28,7 tis. t při výnosu 0,71 t/ha. Cena CZV máku dosáhla v marketingovém roce 2019/20 celkem 60 499 Kč/t, což je meziroční pokles o téměř 25 tis. Kč/t. Dovoz za rok 2019/20 byl celkem 1,4 tis. t za deklarovanou dovozní hodnotu 76,38 tis. Kč/t. Celkový vývoz máku z ČR činil 19,4 tis. t a deklarovaná vývozní hodnota činila 71,12 tis. Kč/t.

V marketingovém roce 2019/20 dosáhla osevní plocha semene hořčice 13,2 tis. ha s výnosem 0,83 t/ha. Produkce se meziročně snížila na téměř 11,0 tis. t (pokles o 1 167 t). Marketingový rok 2020/21 predikoval zvýšení osevní plochy hořčice na 14,3 tis. ha, ale díky nepříznivým agrometeorologickým podmínkám je odhadován velice nízký výnos: 0,65 t/ha a produkce pouze 9,3 tis. t. Cena CZV hořčice byla v marketingovém roce 2019/20 celkem 17 461 Kč/t, což je meziročně o 645 Kč/t více. Celkový dovoz činil 1 404 t za deklarovanou dovozní hodnotu 14 790 Kč/t. Vývoz činil 179 t při deklarované vývozní hodnotě 19 720 Kč/t.

Plochy lnu olejného se v České republice pohybují poslední roky těsně nad hranicí 1,0 tis. ha. V marketingovém roce 2019/20 bylo oseto 1,1 tis. ha a produkce dosáhla téměř 1,4 tis. t při výnosu 1,25 t/ha. Pro marketingový rok 2020/21 se osevní plocha odhaduje na 1,3 tis. ha a produkce na 1,6 tis. t při nižším výnosu 1,23 t/ha. Celkový dovoz lnu do ČR v marketingovém roce 2019/20 činil 9 064 t při deklarované dovozní hodnotě 15 080 Kč/t. Celkový vývoz byl 5 789 t za deklarovanou vývozní cenu 18 170 Kč/t.

Sója se v České republice využívá v krmivářství. Drcené neodtučněné boby jsou součástí krmných dávek vysokoprodukčních dojníc, kde výrazně zvyšují energetickou hodnotu krmné směsi. Definitivní údaje pro marketingový rok 2019/20 uvádějí celkovou plochu sóji 12,2 tis. ha. Produkce sóji byla 25,1 tis. t při výnosu 2,05 t/ha. Odhad osevní plochy v marketingovém roce 2020/21 se navýšil na 14,2 tis. ha, ale odhad produkce je optimistický vzhledem k meziročnímu zvýšení výnosu na 2,33 t/ha. Očekává se nárůst produkce na 33 tis. t. Celkový dovoz sójových bobů za marketingový rok 2019/20 byl 22,4 tis. t za deklarovanou dovozní cenu 9 220 Kč/t a vývoz z ČR byl celkem 2,8 tis. t za deklarovanou vývozní cenu 11 530 Kč/t.

ZÁSAHY STÁTU U OLEJNIN, ROSTLINNÝCH OLEJŮ A TUKŮ

Do zásahů státu u komodity olejnin je zahrnuta:

1. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejninám

2. Legislativa

3. Dotační politika

1. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejninám

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání o obchodu s některými zemědělskými výrobky. Jednání o dalších smlouvách pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), ve kterém jsou sdruženy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U olejnin je v jednotlivých zemích ESVO situace rozdílná. Norsko si ponechává clo na dovoz z EU pouze u produktů využívaných pro krmné účely. Na této situaci nic nezměnila ani ujednání o další liberalizaci obchodu se zemědělskými výrobky mezi Norskem a EU, která vstoupila v platnost v říjnu 2018. Island má nulová cla na dovoz všech olejnin z EU. Švýcarsko si clo pro dovoz z EU zachovalo prakticky u všech olejnin kromě některých položek určených pro krmné účely. Vysoká cla má Švýcarsko především na dovoz olejnin z EU určených pro výrobu oleje vhodného k lidské spotřebě. Další jednání o liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty se Švýcarskem od roku 2009 neprobíhají. EU na dovoz olejnin ze třetích zemí neuplatňuje cla žádná.

Preferenční dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. Albánie, Srbsko, ani Severní Makedonie neuplatňují na dovoz olejnin z EU žádné clo. Dovoz olejnin z EU do Bosny a Hercegoviny a Černé Hory probíhá také bezcelně. Chorvatsko k 1. 7. 2013 vstoupilo do EU a stalo se tak součástí jednotného trhu Evropské Unie.

K 31. 1. 2020 vystoupila z EU Velká Británie. Do konce roku 2020 bylo na tuto zemi z obchodního hlediska pohlíženo jako na člena EU. Dovozy i vývozy z/do Velké Británie z/do EU tedy po tuto dobu byly bezcelní a žádné další podmínky se rovněž nezměnily. V prosinci 2020 se EU a Velkou Británií podařilo dospět k Dohodě o obchodu a spolupráci, která je předběžně prováděna od 1. 1. 2021. Díky této dohodě se podařilo zachovat v obchodě mezi EU a Velkou Británií nulová cla a bezkvótový přístup pro produkty splňující pravidla původu EU nebo Velké Británie. Vzájemný obchod však poznamenala zvýšená administrativní zátěž z důvodu zavedení celního řízení a dalších standardních pravidel v mezinárodním obchodu se třetími zeměmi.

Významnou oblastí, kde má EU sjednány Asociační dohody včetně dohod o volném obchodu, je oblast středomoří (EUROMED). U olejnin se situace v jednotlivých zemích liší. Např. Alžírsko uplatňuje téměř u všech olejnin clo na dovoz z EU ve výši 5 % ad valorem¹. Výjimku tvoří podzemnice olejná, tři položky slunečnicových semen (dovozní clo z EU 30 %) a některá ostatní olejnatá semena, u kterých je bezcelně možno dovést do Alžírska pouze 100 t v rámci preferenční celní kvóty. Maroko si zachovalo cla při dovozu z EU pouze u podzemnice olejně určené k lidské spotřebě a průmyslovému použití, a to ve výši 14,5 %. Dovoz do Turecka z EU je bezcelní u sójových bobů, lněných semen, semen řepky a slunečnice určených k setí. Dovoz ostatních slunečnicových semen je bezcelní pouze v rámci preferenční kvóty 1000 t. Izrael uplatňuje cla na dovoz z EU u některých položek podzemnice olejně, slunečnice

¹ Stanovení celní sazby ad valorem znamená její určení procentním podílem z celní hodnoty (ceny). Dále v textu jsou celní sazby uváděny bez dodatku ad valorem.

a bavlníkových semen v rozmezí 4 až 14 % (s dalšími podmínkami vztahujícími se k min. a max. clům). Dovozy ostatních olejnin z EU jsou bezcelní. Egypt a Jordánsko dovozní cla pro olejninu z EU neuplatňují. Tunisko z této řady vybočuje a na dovoz téměř u všech olejnin z EU uplatňuje clo v rozmezí od 10 do 36 %. Výjimku tvoří sójové boby, jejichž dovoz z EU je bezcelní.

Mezi Tuniskem a EU probíhaly do května 2019 liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu. Další pokračování bylo zatím přerušeno z politických důvodů v Tunisku. Mezi Marokem a EU se zatím poslední jednání o liberalizaci obchodu uskutečnila v dubnu 2014. Jednání s Egyptem, která byla zahájena v roce 2013, jsou v současnosti pozastavena.

V posledních osmi letech vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství (Peru, Kolumbie a Ekvádor) a Střední Ameriky (Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador).

Dohoda s Peru je prozatímně prováděna od března 2013 a od té doby přispěla nejprve k výrazné redukci a později odstranění dovozních cel u olejnin. V současnosti jsou tedy všechna cla Peru na dovozy olejnin z EU nulová.

Dohoda s Kolumbií, prozatímně prováděná od srpna 2013, odstranila dovozní cla do Kolumbie z EU především na kopru a olejninu určené k setí. Většina ostatních druhů olejnin je z liberalizace vyjmuta.

Dohody s Hondurasem, Nikaraguou a Panamou jsou prozatímně prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila Kostarika a Salvador a v prosinci téhož roku také Guatemala. Na základě dohod došlo k významné liberalizaci cel při dovozu olejnin z EU do těchto zemí. Cla byla odstraněna u všech olejnin s výjimkou podzemnice olejné a palmových ořechů a jader neurčených k setí, které byly z liberalizace vyjmuty.

V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu s Ekvádorem a ten se tak v lednu 2017 formálně připojil k provádění dohody mezi EU a Peru a Kolumbií. V rámci dohody budou cla při dovozu olejnin z EU do Ekvádoru odstraněna do 10 let. Jedinou výjimkou jsou sójové boby neurčené k setí, které jsou z liberalizace vyjmuty.

Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Jižní Koreou vstoupila v platnost v červenci 2016. Cla na dovoz olejnin z EU do Jižní Korey jsou z velké části nulová. Výjimku tvoří čtyři položky u sójových bobů, které jsou z liberalizace zcela vyjmuty a některé další produkty, jako např. podzemnice olejná a sezamová semínka, u kterých má být dovozní clo do Jižní Koreje odstraněno do 19 let po vstupu dohody v platnost.

V prosinci 2014 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se Singapurem a dohoda vstoupila v platnost v listopadu 2019. Dohoda stanoví, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. Nicméně, v případě olejnin nedošlo vstupem dohody v platnost k žádné změně, protože i Singapur u nich uplatňoval MFN² dovozní clo 0 % již v minulosti.

V říjnu 2013 dokončeno liberalizační jednání EU s Kanadou. Obchodní část Dohody je prozatímně prováděna od září 2017. Liberalizace se však olejnin nijak nedotkla, protože Kanada poskytovala na tyto produkty MFN dovozní clo 0 % již v minulosti.

Od 1. 1. 2016 je prozatímně uplatňována Dohoda o volném obchodu mezi EU a Ukrajinou. Dovozní clo z Ukrajiny do EU je u všech olejnin nulové, zatímco Ukrajina uplatňuje cla na dovoz slunečnicových semen neurčených k setí, mouky ze sójových bobů a semen cukrové řepy z EU v rozmezí 4 až 8 %.

K uzavření dohod o volném obchodu s Moldavskem a Gruzii došlo v listopadu 2013. Dohody vstoupily v platnost v červenci 2016. Na dovoz olejnin z EU do Moldavska a Gruzie jsou cla nulová.

V únoru 2019 vstoupila v platnost Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a Japonskem. Obchod

² MFN – tzv. doložka nejvyšších výhod, která zaručuje, že členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě nebudou používat diskriminující praktiky a že všechny výhody, které získá jeden člen, se budou vztahovat i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.

s olejinami mezi EU a Japonskem probíhá bezcelně, pouze u čtyř položek podzemnice olejně si Japonsko ponechalo lhůtu pro liberalizaci v rozmezí 7 až 10 let.

V červnu 2019 bylo dosaženo Dohody o volném obchodu mezi EU a jihoamerickými zeměmi ze sdružení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay). V současnosti probíhají právní technické úpravy textu a souběžná jednání o dalších závazcích. Podle vyjádření EK dojde po vstupu Dohody v platnost k odstranění cel u většiny položek vzájemného obchodu.

V červnu 2016 bylo zahájeno jednání mezi EU a Mexikem o revizi Dohody o volném obchodu. Na konci roku 2018 byly dokončeny finální technické úpravy textu. U olejin jsou však všechna dovozní cla z EU do Mexika nulová již v současnosti.

V listopadu 2017 se uskutečnilo první kolo jednání o revizi Dohody o volném obchodu EU a Chile a zatím poslední deváté kolo proběhlo v lednu 2021. Další kolo je plánováno na duben 2021. Dovoz olejin z EU do Chile a naopak je bezcelní již nyní.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání Dohody o volném obchodu s Indií. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, a přestože se podařilo dosáhnout určitého pokroku, celý proces se právě v roce 2013 prakticky zastavil. MFN cla Indie při dovozu olejin se pohybují v rozmezí 5 až 70 % s tím, že nejčastější je sazba 30 %.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. V případě Malajsie se čeká na vyjádření malajské strany k možnosti obnovení dalších rozhovorů. Malajsie uplatňuje při dovozu olejin MFN cla v rozmezí 0–5 %. Dohoda s Vietnamem vstoupila v platnost v srpnu 2020 a díky ní dojde k odstranění všech dovozních cel na olejniny do Vietnamu z EU v rozmezí 4 až 11 let od vstupu dohody v platnost. Vietnam v současnosti uplatňuje při dovozu olejin z EU preferenční clo v rozmezí 0–12,5 %.

V roce 2013 bylo dále zahájeno jednání s Thajskem a poslední jednání se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku zatím nejsou naplánována další kola jednání. Thajsko uplatňuje MFN cla na dovoz olejin ve výši 0–30 %. Některé položky jsou však zatíženy také nevalorickým clem.

V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání s Filipínami a v únoru 2017 proběhlo druhé kolo jednání. Zatím však nebylo stanoveno datum dalšího jednání. Filipíny uplatňují MFN cla na dovoz olejin ve výši 0–15 %.

V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s Indonésií a do června 2020 proběhlo šest kol jednání. Indonésie uplatňuje MFN cla na dovoz olejin ve výši 0–5 %.

Jednání s Austrálií a Novým Zélandem o dohodě o volném obchodu byla formálně zahájena v červnu 2018 s tím, že první kola rozhovorů proběhla v červenci 2018. Jak v případě Nového Zélandu, tak i Austrálie se dosud uskutečnilo deset negociačních kol. Na Nový Zéland jsou však olejniny z EU dováženy za nulová cla již nyní. Austrálie u dovozů olejin z EU uplatňuje clo pouze na podzemnici olejnou ve výši 5 %.

2. Legislativa

Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu), ve znění pozdějších předpisů.

Účinnost od 1. 8. 2000.

Zákon č. 219/2003 Sb., o oběhu osiva a sadby o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

Účinnost od 30. 8. 2003 s výjimkami.

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů.

Účinnost od 15. 4. 2008.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů.

Účinnost od 1. 4. 2015.

Směrnice Rady 2002/57/ES o uvádění osiva olejnin a přadných rostlin na trh, ve znění pozdějších předpisů.

Účinnost od 9. 8. 2002.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001, o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů

Účinnost od 24. 12. 2018.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007.

Účinnost od 1. 10. 2014.

3. Dotační politika

I. Přímé platby

V rámci I. pilíře (přímé platby) Společné zemědělské politiky EU je v ČR poskytována platba na plochy s olejninami prostřednictvím několika dotačních titulů.

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

SAPS je poskytován na hektar způsobilé zemědělské půdy, přičemž jeho poskytnutí je mimo jiné podmíněno řádným obhospodařováním zemědělské půdy a dodržováním požadavků kontrol podmíněnosti.

Nově je pro poskytnutí SAPS i dalších plateb na plochu nutné prokázat právní důvod k užívání deklarované plochy.

Minimální výměra, na kterou lze poskytnout SAPS činí 1 ha zemědělské půdy, sazba na SAPS pro rok 2020 byla stanovena ve výši 3 644,19 Kč/ha.

Platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening)

Mezi jednu z možností jak plnit povinnost vyhradit plochu v ekologickém zájmu (Ecological Focus Area – EFA) v rámci greeningu patří:

Plochy s plodinami, které vážou dusík

Pro splnění podmínek EFA musí být plodinami, které vážou dusík, zajištěn pokryv půdy minimálně od 1. června do 15. července daného kalendářního roku nebo prokazatelný výskyt posklizňových zbytků těchto plodin. Nejpozději do 31. října příslušného kalendářního roku musí být založen porost ozimé plodiny nebo ponechán porost víceleté plodiny vážající dusík.

Na plodiny, které vážou dusík, se v období po vysetí do sklizně plodin neaplikují přípravky na ochranu rostlin.

Plodinou, která váže dusík, je bob, cizrna, čičorka, čočka, fazol, hrách, hrachor, jestřabina, jetel, komonice, kozinec, lupina, pískavice, ptačí noha, sója, štirovník, tolice, úročník, vičenec, vikev nebo směs těchto plodin s ostatními plodinami, přičemž zastoupení plodiny, která váže dusík v porostu, činí v porostu více než 50 %.

Sazba greeningové platby pro rok 2020 byla stanovena ve výši 2 013,64 Kč/ha.

Podpora na produkci bílkovinných plodin

Pro účely podpory produkce bílkovinných plodin se Česká republika rozhodla využít možnosti maximálního zacílení 2 % vnitrostátního stropu přímých plateb.

Způsobilými pro tuto podporu jsou následující bílkovinné plodiny: hrách (včetně pelušky), bob, sója, lupina, jetel, vojtěška včetně jejich směsí a směsí s obilovinami, přičemž zastoupení bílkovinných plodin musí činit v porostech víc než 50 %. Minimální výměra, na kterou lze poskytnout podporu, je 1 ha způsobilé standardní orné půdy, na které jsou pěstovány bílkovinné plodiny minimálně od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku.

Od roku 2018 došlo ke změně podmínek a poskytnutí této podpory již není vázáno na chov přežvýkavců.

Průměrná roční podpora v období 2015–2020 činí cca 460 mil. Kč. V roce 2020 je sazba podpory na produkci bílkovinných plodin 2 147,15 Kč/ha.

II. Národní podpůrné programy

Dotační programy ministerstva zemědělství

Ministerstvo zemědělství ČR vydalo **Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 1, §2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, pro rok 2020**. Tyto zásady byly schváleny usnesením č. 847 z 39. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 4. 12. 2019 (sněmovní tisk č. 647).

Olejin se dotýkají následující národní podpůrné programy:

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a. – Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

Podporu na biologickou ochranu lze poskytovat na tyto druhy polních plodin – řepku olejku, kukuřici, slunečnici, obiloviny a luskoviny, dále na tyto druhy zeleniny pěstované ve skleníku – rajčata, papriky a okurky a v režimu de minimis na okrasné rostliny. Žadatel o podporu se musí u vyjmenovaných druhů plodin (kromě režimu de minimis) na pevně stanovenou dobu 5 po sobě jdoucích let jednorázově zavázat, že v případech, kdy bude nutné zasáhnout proti škodlivým organismům, na jejichž regulaci existuje a je povolen prostředek biologické ochrany rostlin, při vhodných podmínkách přednostně využije biologickou ochranu rostlin.

3.d. – Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin.

MEZINÁRODNÍ TRH OLEJNIN A OLEJŮ

Světová bilance hlavních olejnatých semen (v mil. t)

Ukazatel		2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
PRODUKCE	Sójové boby	316,55	349,30	339,47	358,21	336,47	362,05
	Řepkové semeno	68,74	69,44	74,03	71,94	69,22	68,87
	Bavlníkové semeno	35,76	39,08	45,13	43,25	44,42	41,80
	Slunečnicové semeno	40,54	48,01	47,41	51,31	54,96	49,46
	Podzemnice olejná	41,23	44,15	44,91	46,41	46,08	47,79
	Palmová jádra	15,96	17,35	18,68	19,49	19,42	19,96
	Kopra	5,32	5,51	5,73	5,98	5,86	5,75
	Celkem	524,10	572,84	575,35	596,59	576,44	595,68
DOVOZY	Sójové boby	133,34	144,37	153,54	145,27	165,45	166,33
	Řepkové semeno	14,15	15,53	15,15	14,29	15,50	15,24
	Bavlníkové semeno	0,68	0,97	0,84	0,60	0,65	0,70
	Slunečnicové semeno	1,87	2,17	2,16	2,61	3,26	2,28
	Podzemnice olejná	3,31	3,12	3,13	3,21	4,36	3,98
	Palmová jádra	0,06	0,06	0,07	0,07	0,12	0,10
	Kopra	0,13	0,11	0,12	0,10	0,18	0,21
	Celkem	153,53	166,33	175,01	166,16	189,52	188,84
VÝVOZY	Sójové boby	132,57	147,50	153,16	149,22	164,57	168,48
	Řepkové semeno	14,35	15,80	16,36	14,60	15,92	15,45
	Bavlníkové semeno	0,71	0,88	0,97	0,89	0,84	0,68
	Slunečnicové semeno	2,01	2,44	2,49	3,00	3,68	2,63
	Podzemnice olejná	3,54	3,74	3,57	3,52	4,67	4,26
	Palmová jádra	0,40	0,08	0,05	0,05	0,07	0,07
	Kopra	0,13	0,18	0,12	0,19	0,28	0,24
	Celkem	153,35	170,62	176,72	171,47	190,04	191,80
ZPRACOVÁNÍ:	Sójové boby	275,13	287,42	295,24	297,69	309,27	321,64
	Řepkové semeno	66,72	67,35	67,83	67,26	68,30	67,50
	Bavlníkové semeno	28,37	29,18	34,09	33,86	33,91	32,30
	Slunečnicové semeno	36,64	43,07	43,34	46,85	50,34	45,87
	Podzemnice olejná	16,73	17,79	18,37	17,89	19,33	18,89
	Palmová jádra	15,88	17,21	18,61	19,41	19,36	19,85
	Kopra	5,30	5,42	5,71	5,86	5,73	5,68
	Celkem	444,78	467,45	483,18	488,81	506,23	511,73
KONEČNÉ ZÁSoby	Sójové boby	81,05	97,53	101,30	109,80	95,46	85,64
	Řepkové semeno	6,16	4,99	6,73	8,32	7,02	5,09
	Bavlníkové semeno	0,87	1,37	1,81	1,61	1,48	1,22
	Slunečnicové semeno	2,65	3,36	3,11	2,85	2,39	1,37
	Podzemnice olejná	3,54	3,74	3,88	5,11	4,05	4,15
	Palmová jádra	0,24	0,24	0,22	0,17	0,21	0,22
	Kopra	0,08	0,07	0,07	0,07	0,08	0,08
	Celkem	94,59	111,30	117,10	127,92	110,68	97,76

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2020.

Světová produkce a zásoby olejnin

Světová produkce olejnin se každoročně zvyšuje, stabilně se rozšiřují osevní plochy sóji. Produkce olejnatých semen a plodů nad 400 mil. t byla poprvé překonána v marketingovém roce 2006/07, kdy bylo z 223,0 mil. ha sklizeno 405,7 mil. t olejnatých semen a plodů. V marketingovém roce 2018/19 produkce hlavních druhů olejnin dosáhla výše 596,6 mil. t. Z této produkce bylo vyrobeno přibližně 203,8 mil. t rostlinných olejů a 344,7 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance marketingového roku 2019/20 dosáhly konečné zásoby těchto komodit 22,8 mil. t rostlinných olejů a 13,9 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. V marketingovém roce 2019/20 dosáhla produkce hlavních olejnin 576,4 mil. t; tj. meziroční pokles o 3 %. Zvýšení produkce u jednotlivých plodin lze sledovat u bavlníkového semene (3 %) a slunečnicového semene (7 %). Naopak ke snížení došlo u řepkového semene (4 %) a sójových bobů (6 %).

Konečné zásoby hlavních olejnin se meziročně snížily na téměř 111 mil. t. Poslední odhady USDA pro marketingový rok 2020/21 z prosince 2020 proklamují zvýšení produkce sójových bobů naopak snížení řepkového a slunečnicového semene. Odhad produkce rostlinných olejů je zhruba 209,0 mil. t (meziroční navýšení o 1 %). Konečné zásoby hlavních olejnin se v roce 2021 odhadují nižší: 98 mil. t.

Největšími světovými producenty hlavních olejnin pro marketingový rok 2020/21 byla Brazílie (131,3 mil. t), USA (107 mil. t) a dále až hluboko pod hranici sta miliónů Čína (63 mil. t). K prosinci 2020 první příčku obsadila opět Brazílie (137,7 mil. t) v USA se odhad produkce zvýšil na 123,7 mil. t a třetí příčku obsadila Čína (62,3 mil. t).

Celosvětově největším zpracovatelem je Čína (k prosinci 2020: 134,9 mil. t), dále pak USA (64 mil. t), Argentina (42,3 mil. t), Brazílie (49,9 mil. t) a na pátém místě EU (48,2 mil. t). Konečné zásoby k prosinci 2020 jsou 97,8 mil. t.

Světová produkce rostlinných olejů se v roce 2019/20 vyšplhala na 207 mil. t, předpoklad na rok 2020/21 vykazuje další zvýšení na 209 mil. t. Indonésie postupně zvyšovala produkci v posledních pěti letech. Od roku 2015/16 kdy se pohybovala na 36,7 mil. t – na současný odhad 49,4 mil. t. Dalším výrazným producentem rostlinných olejů je Čína (odhad 28,7 mil. t), Malajsie (22,3 mil. t) a na čtvrtém místě EU (18,5 mil. t).

Produkce palmového oleje roste. V období roku 2015/16 až 2020/21 se v Indonésii zvýšila produkce o 11 mil. t na 43,5 mil. t; v Malaisii z 17,7 mil. t na 19,9 mil. t; v Thajsku z 1,8 mil. t na 3,1 mil. t a v Kolumbii z 1,3 mil. t na 1,7 mil. t. Celková produkce se během těchto let zvýšila z 58,9 mil. t na 75,5 mil. t. Nejvyšší spotřeba palmového oleje je v Indonésii, Indii, EU a Číně.

Produkce řepkového oleje v roce 2019/20 byla ve světě 28 mil. t. Nejvíce řepkového oleje bylo vyrobeno v EU (9,7 mil. t), dále v Číně (6 mil. t), v Kanadě (4 mil. t) a v Indii (2,7 mil. t). Výhled na rok 2020/21 je o něco nižší – celkem 27,6 mil. t. V EU by měla klesnout produkce na 9,4 mil. t. Největší spotřeba řepkového oleje byla v roce 2019/20 v EU (9,5 mil. t), Číně (7,7 mil. t) a Indii (2,6 mil. t). Výhled na rok 2020/21 vykazuje snížení spotřeby v EU o 250 tis. t.

V marketingovém roce 2019/20 dosáhla produkce slunečnicového oleje 21,5 mil. t, na rok 2020/21 se očekává snížení produkce na 19,3 mil. t. Největšími producenty jsou Ukrajina (7,4 mil. t), Rusko (5,1 mil. t) a EU (3,6 mil. t). Celosvětová spotřeba byla v roce 2019/20 celkem 19,5 mil. t. Nejvyšší spotřebu slunečnicového oleje měla v roce 2019/20 EU (5,2 mil. t), Rusko (2,1 mil. t) a Turecko (1,2 mil. t). Výhled na marketingový rok 2020/21 je nižší – celkem 19 mil. t. Konečné zásoby slunečnicového oleje se snížily na 1,4 mil. t.

Celková spotřeba rostlinných olejů za marketingový rok 2019/20 byla 202,8 mil. t, výhled na rok 2020/21 je vyšší o necelých 5 mil. t, tj. 207,7 mil. t. Nejvyšší spotřebu rostlinných olejů na světě má Čína (prosinec 2020: 41,1 mil. t), zde se v posledních pěti letech zvýšila spotřeba o 5,4 mil. t. Čínu následuje EU se současným odhadem spotřeby 27,5 mil. t. Dále Indie (22,5 mil. t), USA (16,4 mil. t) a Indonésie, kde v posledních pěti letech došlo ke zvýšení spotřeby o 6,7 mil. t.

Od roku 2017/18, kdy konečné zásoby rostlinných olejů činily 22,3 mil. t, se tyto zásoby postupně snižují až na současných 20,1 mil. t.

Světová výměra, produkce a zpracování vybraných druhů olejin

Plodina	Ukazatel	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sója	Výměra (mil. ha)	120,73	119,76	124,69	128,31	122,44	126,88
	Produkce (mil. t)	316,55	349,30	339,47	358,21	336,47	362,05
	Zpracování (mil. t)	275,13	287,42	295,24	308,19	309,27	321,64
Řepka	Výměra (mil. ha)	33,31	33,38	35,37	35,02	34,90	34,72
	Produkce (mil. t)	68,74	69,44	74,03	71,94	69,22	68,87
	Zpracování (mil. t)	69,64	70,34	71,09	70,65	71,43	70,60
Slunečnice	Výměra (mil. ha)	23,41	25,82	25,98	26,46	26,34	26,55
	Produkce (mil. t)	40,54	48,01	47,41	51,31	54,96	49,46
	Zpracování (mil. t)	40,64	47,03	47,32	49,66	54,56	50,13

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2020.

Dovoz a vývoz olejin ve světě

Celkové dovozy olejin ve světě v marketingovém roce 2019/20 byly 189,5 mil. t a současný odhad se pohybuje na úrovni 188,8 mil. t. Vývozy v roce 2019/20 činily celkem 190 mil. t a na rok 2020/21 je odhad 191,8 mil. t.

Dlouhodobě je největším světovým dovozcem hlavních olejin Čína (k prosinci 2020: 102,7 mil. t) a následně EU (23,9 mil. t). Další dovozci se pohybují již pod hranicí 10 mil. t (Mexiko, Japonsko, Egypt) a dále pod hranicí 5 mil. t (Thajsko, Argentina, Turecko, Pákistán a Bangladéž).

Největšími exportéry olejin jsou dlouhodobě, k přihlídnutím k produkci, Brazílie (2019/2020: 92,47 mil. t) a USA (46,9 mil. t). Dalším výrazným exportérem je Kanada (14,2 mil. t), Argentina (11,2 mil. t), Paraguay (6,2 mil. t) a Ukrajina (5,7 mil. t); pod 5 mil. t je Austrálie.

Celkové dovozy rostlinných olejů ve světě v marketingovém roce 2019/20 byly 82,4 mil. t a současný odhad se snížil na 82,2 mil. t. Největším dovozcem rostlinných olejů je dlouhodobě Indie, která se pohybuje posledních pět let kolem 15 mil. t. U Číny je zaznamenán také nárůst v posledních pěti letech od 7,7 mil. t v roce 2015/16 na 12,4 mil. t v roce 2020/21. Celosvětově třetím největším dovozcem je EU se současným odhadem (prosinec 2020) 10,8 mil. t. Těsně pod hranicí 5 mil. t se drží USA, dále Pákistán (3,5 mil. t), Bangladéž (2,4 mil. t), Egypt (2 mil. t), Malajsie (1,6 mil. t.), Jižní Korea (1,4 mil. t) a Filipíny (1,4 mil. t).

Světový export rostlinných olejů v marketingovém roce 2019/20 byl 86,7 mil. t. Podle odhadu z prosince 2020 došlo ke snížení exportu na 86 mil. t. Indonésie jako největší producent má i nejvyšší podíl na exportu rostlinných olejů (31,4 mil. t). Je následovaná Malajsií (18,6 mil. t), Argentinou (6,4 mil. t) a Ukrajinou (5,9 mil. t). Pod hranicí 5 mil. t je Rusko (4,3 mil. t), Kanada (3,6 mil. t) a EU (2,5 mil. t).

U palmového oleje se export v posledních 5 letech zvýšil ze 43,8 mil. t na 51 mil. t (prosinec 2020). S naprostou převahou je lídrem exportu Indonésie (28,9 mil. t), dále Malajsie (17,3 mil. t) a s podílem pod 1 mil. t Guatemala, Kolumbie a Papua Nová Guinea.

Největším světovým exportérem řepkového oleje je s obrovskou převahou Kanada, která se v posledních třech letech (2018/19–2020/21) pohybuje mezi 3,2 mil. t až 3,4 mil. t. S velkým odstupem je na druhém

místě EU, kde ale v posledních třech letech (2018/19–2020/21) export stoupl z 0,21 mil. t na 0,25 mil. t. Celkový export řepkového oleje byl v marketingovém roce 2019/20 téměř 5,6 mil. t a v roce 2020/21 se očekává, že export klesne na 5,4 mil. t. Řepkového oleje se ve světě za marketingový rok 2019/20 dovezlo 5,4 mil. t. Výhled na rok 2020/21 očekává nižší dovoz o cca 200 tis. t.

Dovozy slunečnicového oleje v marketingovém roce 2019/20 činily 11,4 mil. t, což je přes 2 mil. t. Více než předešlé období. Odhad na rok 2020/21 se snížil na 9,6 mil. t. Největším dovozcem slunečnicového oleje je EU. V roce 2019/20 bylo do EU dovezeno přes 2 mil. t oleje a predikce na rok 2020/21 počítá s 1,8 mil. t. Daleko za EU je Turecko, které dováží kolem 0,5 mil. t oleje. Světový vývoz slunečnicového oleje v roce 2019/20 byl 13,1 mil. t a predikce na rok 2020/21 je 10,9 mil. t. Největšími exportéry jsou Ukrajina (2019/20: 6,7 mil. t; 2020/21: 5,6 mil. t), Rusko (2019/20: 3,8 mil. t; 2020/21: 3 mil. t) a Argentina (2019/20: 0,6 mil. t; 2020/21: 0,6 mil. t).

Zemědělská produkce je pro mnoho států hlavním zdrojem příjmů. Ve světové ekonomice hraje obchod se zemědělskými produkty významnou roli. Vzhledem k rychlému nárůstu světové populace zejména v některých oblastech světa je zajištění produkce dostatečného množství kvalitních potravin skutečnou výzvou. Toto povede k dalšímu prohloubení zahraničního obchodu a rozvoji obchodních příležitostí pro zemědělce po celém světě.

Průměrné měsíční ceny semene řepky a slunečnice – ceny CIF Rotterdam, Hamburk v Kč/t

Semeno řepky: evropská „00“												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2011	12 691	12 698	12 479	13 230	13 691	14 150	13 021	12 296	11 870	10 709	10 748	10 998
2012	11 753	11 704	11 739	12 384	12 271	12 282	12 845	12 632	12 510	11 975	12 221	11 980
2013	12 081	12 226	12 260	12 358	11 055	10 606	9 755	9 350	9 583	9 658	10 157	10 280
2014	10 017	10 590	11 257	11 388	10 699	10 462	8 862	8 920	8 793	8 969	9 272	9 587
2015	9 965	9 851	10 082	10 280	10 497	10 985	10 324	9 978	9 965	10 272	10 224	10 266
2016	9 881	9 629	9 603	10 035	9 893	9 881	9 603	10 100	10 243	10 557	10 789	11 256
2017	11 354	11 375	11 128	10 784	10 375	9 449	9 433	9 440	9 470	9 425	9 532	9 209
2018	8 890	8 797	8 720	8 638	8 926	8 962	9 335	9 697	9 486	9 714	9 742	9 622
2019	9 549	9 564	9 291	9 413	9 291	9 453	9 500	9 740	9 990	9 931	9 934	10 282
2020	10 419	10 097	9 744	9 622	10 225	10 025	10 049	9 857	10 533	10 834	10 752	
Semeno slunečnice: evropská												
2011	13 112	13 552	12 874	12 909	14 161	14 002	12 170	11 430	10 490	9 244	9 828	10 370
2012	10 685	10 927	11 010	11 686	11 954	11 770	13 032	13 318	13 549	13 013	12 893	12 884
2013	12 928	13 084	12 854	11 267	11 195	10 450	8 843	7 895	8 501	8 811	9 538	9 939
2014	9 633	9 886	10 385	10 235	9 360	9 068	8 619	8 376	8 624	9 121	9 827	10 394
2015	10 518	10 654	10 941	10 840	9 981	10 230	10 644	10 439	10 399	11 188	12 037	11 756
2016	11 573	11 311	10 627	10 178	10 227	10 339	9 847	9 738	9 785	10 116	10 589	10 769
2017	10 590	10 537	10 370	10 008	9 679	9 262	9 026	8 777	8 727	8 548	8 553	8 559
2018	8 305	8 366	8 576	8 741	9 165	9 271	8 871	8 652	8 300	8 432	8 602	8 396
2019	8 561	8 975	9 018	8 979	9 332	8 614	8 429	8 395	8 345	8 512	8 924	9 572
2020	10 056	9 798	9 744	10 049	10 825	10 286	10 049	8 619	10 805	12 243	13 552	

Pramen: FAO, přepočten podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočet údajů.

Průměrné měsíční ceny řepkového a slunečnicového oleje FOB Rotterdam v Kč/t

Řepkový olej surový: cena FOB ex lisovna												
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2011	26 499	26 611	26 614	27 366	28 854	29 778	27 526	26 228	24 855	22 494	23 263	23 823
2012	24 872	24 525	24 151	24 598	24 483	24 257	25 110	24 861	24 462	23 392	23 493	22 884
2013	23 355	23 364	23 015	22 534	22 270	21 055	20 066	19 340	19 205	19 034	20 454	20 319
2014	19 227	19 612	20 195	20 232	19 159	18 621	17 745	17 818	17 713	18 199	18 544	18 234
2015	18 562	18 267	18 926	18 881	18 831	19 631	19 366	18 329	18 482	19 339	19 894	20 332
2016	19 338	19 039	18 719	19 331	19 307	19 087	18 644	19 741	20 534	21 948	22 504	23 538
2017	23 344	22 292	21 498	20 616	20 270	19 015	19 070	19 345	19 443	19 486	20 240	19 046
2018	17 696	16 999	16 451	16 407	17 635	18 034	18 493	18 972	18 511	19 674	19 576	18 858
2019	18 739	18 652	18 173	18 324	18 895	18 882	19 046	20 339	21 062	20 534	20 884	21 137
2020	21 474	20 677	19 296	18 131	19 950	20 311	20 628	20 553	21 361	21 344	23 072	
Slunečnicový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2011	27 323	27 636	26 144	26 517	28 834	30 855	28 358	25 535	24 552	21 382	22 505	22 643
2012	23 903	23 654	23 665	24 956	25 276	24 400	26 063	26 233	25 616	23 930	24 462	24 403
2013	24 413	24 318	24 183	23 823	24 485	23 985	23 357	18 603	18 587	18 601	19 915	19 717
2014	18 580	18 989	18 649	18 701	18 859	18 742	17 988	17 296	17 606	19 026	19 786	19 645
2015	20 099	19 508	20 240	21 324	22 223	22 359	20 500	19 713	19 664	21 292	21 707	21 177
2016	21 055	21 184	20 523	20 427	20 741	20 509	19 939	19 645	19 835	20 331	20 777	21 641
2017	20 798	20 515	19 804	19 616	19 142	18 243	17 939	17 819	17 716	17 272	17 302	17 053
2018	16 361	16 282	16 286	16 573	16 983	16 754	17 122	16 436	15 656	16 009	15 469	15 340
2019	15 481	16 001	15 901	16 016	16 729	16 729	17 588	17 903	17 771	17 049	17 503	18 366
2020	18 841	17 457	16 944	17 254	18 775	19 126	18 873	18 608	22 700	23 076	25 290	

Pramen: FAO, přepočten podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočet údajů.

Země Evropské unie

Společný obchodní trh Evropské unie patří mezi největší dovozní i vývozní regiony na světě. Celkový počet obyvatel, dosahující přibližně 450 mil., řadí EU mezi regiony s největším vnitřním trhem.

Podle předběžných odhadů EK za rok 2019/20 dosáhla sklizeň řepky 16 mil. t z plochy 5,2 mil. ha. Odhad na rok 2020/21 z prosince 2020 je u řepky v produkci 5,3 mil. ha. Mezi největší producenty EU se řadí Francie, Německo a Polsko. U slunečnice byla plocha v roce 2019/20 celkem 4,42 mil. ha a produkce celkem 9,16 mil. t. V odhadu na rok 2020/21 se počítá u slunečnice s nepatrným nárůstem plochy na 4,49 mil. t a produkce by měla dosáhnout 9,88 mil. t. U sóji v roce 2019/20 činila plocha 1,05 mil. t a produkce byla 2,92 mil. t. Odhad na rok 2020/21 je u plochy 1,13 mil. ha a produkce 3,23 mil. t.

Na základě údajů z USDA z prosince 2020 je odhad produkce olejnin na marketingový rok 2020/21 29,3 mil. t. U řepky se meziročně odhaduje produkce na 16,9 mil. t, u sóji je predikce téměř totožná s předchozím rokem tedy cca 2,7 mil. t a u slunečnice snížení na 9,2 mil. t.

Na základě údajů USDA potravinářský sektor v roce 2019/20 v EU zpracoval celkem 14,3 mil. t olejů. Z toho bylo zpracováno 2,8 mil. t palmového oleje, 2,9 mil. t řepkového oleje, 1,4 mil. t sójového oleje a 4,8 mil. t slunečnicového oleje. Nepotravinářský sektor v EU v marketingovém roce 2019/20 zpracoval

3,9 mil. t palmového oleje, 6,6 mil. t řepkového oleje, 1,1 mil. t sójového oleje a 0,5 mil. t slunečnicového oleje. Celkově bylo zpracováno 12,6 mil. t olejů.

Celková spotřeba olejů v EU na základě údajů USDA v marketingovém roce 2019/20 činila 27,2 mil. t. Z toho spotřeba u jednotlivých olejů byla následující: palmový olej 6,9 mil. t, řepkový olej 9,6 mil. t, sójový olej 2,5 mil. t, slunečnicový olej 5,3 mil. t.

Dovoz rostlinných olejů do EU byl v marketingovém roce 2019/20 celkem 12,2 mil. t. Zastoupení u dovozu palmového oleje bylo 7,3 mil. t, řepkového oleje bylo 0,3 mil. t, sójového oleje bylo 0,5 mil. t a slunečnicového oleje bylo 2,5 mil. t. Odhad na rok 2020/21 z prosince 2020 je výrazně nižší a to 10,8 mil. t, kdy výraznější pokles je predikován u sojového oleje (o 600 tis. t) a slunečnicového oleje (o 700 tis. t).

Produkční plocha, hektarový výnos a celková produkce semene řepky, slunečnice a sóji v Evropské unii

Ukazatel	MJ.	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Řepka – EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	6 392	6 440	6 702	6 749	5 586	5 283
Výnos	t/ha	3,50	3,19	3,27	2,87	3,06	3,15
Produkce	tis. t	22 390	20 547	21 902	19 364	17 078	16 653
Slunečnice – EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	4 152	4 102	4 211	4 034	4 292	4 491
Výnos	t/ha	1,85	2,03	2,29	2,42	2,28	2,20
Produkce	tis. t	7 691	8 309	9 636	9 756	9 781	9 884
Sója – EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	807	823	1 015	1 030	977	1 134
Výnos	t/ha	2,58	2,96	2,68	2,84	2,79	2,85
Produkce	tis. t	2 080	2 439	2 722	2 928	2 721	3 228

Pramen: COCERAL – Oilseeds Crop Forecast.

Poznámka:¹⁾ odhad COCERAL v prosinci 2020.

Produkce hlavních druhů olejnin v zemích EU v letech 2020–2021 v tis. t

		Řepka		Slunečnice		Sója		Celkem ²⁾	
		2020	2021 ¹⁾	2020	2021 ¹⁾	2020	2021 ¹⁾	2020	2021 ¹⁾
EU celkem 27		15 910	16 653	9 159	9 884	2 922	3 228	27 991	29 765
EU 14		8 141	8 503	3 204	3 256	1 994	2 132	13 339	13 891
z toho	Německo	3 518	3 623	43	47	110	115	3 672	3 785
	Francie	3 259	3 400	1 659	1 725	428	505	5 345	5 630
	Itálie	39	39	276	265	1 221	1 260	1 536	1 564
	Nizozemsko	7	8	0	0	0	0	7	8
	Belgie/Luc.	54	63	0	0	0	0	54	63
	Irsko	39	55	0	0	0	0	39	55
	Dánsko	540	530	0	0	0	0	540	530
	Řecko	18	12	273	300	17	18	308	340
	Španělsko	181	219	865	822	4	11	1 050	1 051
	Portugalsko	0	0	12	20	0	0	12	20
	Rakousko	32	32	77	77	214	214	392	393
	Švédsko	350	361	0	0	0	0	350	361
	Finsko	34	91	0	0	0	0	34	91
EU 13		7 770	8 150	5 955	6 630	929	1 197	12 641	15 874
z toho	Polsko	2 622	2 465	0	1	47	9	2 669	2 474
	Česko	1 246	1 307	30	45	33	35	1 309	1 387
	Slovensko	440	510	150	232	130	99	719	841
	Maďarsko	786	971	1 742	1 876	162	208	2 689	3 054
	Estonsko	212	201	0	0	0	0	212	201
	Lotyšsko	438	405	0	0	0	0	438	405
	Litva	923	848	0	0	3	3	926	851
	Slovinsko	9	9	0	0	0	0	9	9
	Rumunsko	713	910	2 213	2 405	240	410	3 166	3 724
	Bulharsko	267	405	1 700	1 951	44	63	2 011	2 419
	Chorvatsko	114	119	120	120	270	270	504	509

Pramen: ADM Germany GmbH.

Poznámka:¹⁾ odhad k 30. 10. 2020;²⁾ celkem pouze řepka, slunečnice a sója.

Ceny olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Market. rok říjen – září	Sójové boby					Podzemnice		Slunečnice		Řepka	Kopra
	USA ¹⁾	USA ²⁾	Braz. ³⁾	Arg. ⁴⁾	Rott. ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	USA ⁸⁾	Rott. ⁹⁾	Hamb. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾
2011/12	488	505	549	533	562	729	2 480	632	593	616	829
2012/13	530	537	538	543	592	635	1 391	546	580	579	570
2013/14	482	487	514	517	542	524	1 300	480	466	505	854
2014/15	362	356	388	401	407	482	1 294	506	432	417	749
2015/16	339	346	382	375	396	419	1 260	433	440	409	907
2016/17	347	351	385	376	404	437	1 554	386	408	432	1 076
2017/18	343	337	396	386	403	508	1 317	381	403	425	784
2018/19	309	307	360	347	370	463	1 302	389	380	420	483
2019/20	316	325	367	354	380	472	1 444	436	420	433	602
2020/21 prosinec*	354	404	512	470	478	421	1 438	461	568	475	843

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: ¹⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA;

²⁾ Cena za hotové na trzích Central Illinois, US. No. 1 Yellow;

³⁾ Původ Brazílie, exportní cena FOB Rio Grande;

⁴⁾ Původ Argentina, exportní cena FOB Buenos Aires;

⁵⁾ Různý původ, cena CIF Rotterdam;

⁶⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA, neloupané arašidy;

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, doručovatel USA, 40/50 %;

⁸⁾ Cena placená farmářům v USA;

⁹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ EU;

¹⁰⁾ Cena CIF Hamburk, evropské „00“ odrůdy;

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Indonésie;

* předběžné údaje.

Světová produkce rostlinných olejů (v tis. t)

Ukazatel	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Palmový olej	52 580	56 420	59 320	61 780	58 880	65 270	70 370	73 300	73 180	75 450
Sójový olej	42 740	43 090	45 020	49 290	51 550	53 720	55 230	57 540	57 920	60 270
Řepkový olej	24 040	24 790	26 460	27 410	27 340	27 540	27 860	27 710	27 980	27 640
Slunečnic. olej	14 580	13 080	15 800	14 970	15 380	18 180	18 230	19 250	21 500	19 270
Palmojád. olej	6 170	6 560	6 960	7 320	7 000	7 620	8 310	8 600	8 550	8 770
Podzem. olej	5 290	5 510	5 600	5 380	5 420	5 770	5 950	5 580	6 262	6 122
Bavlník. olej	5 240	5 220	5 170	5 120	4 290	4 420	5 160	5 180	5 125	4 861
Kokosový olej	3 430	3 650	3 380	3 370	3 330	3 410	3 590	3 630	3 600	3 570
Olivový olej	3 460	2 450	3 090	2 400	3 130	2 480	3 250	3 100	3 095	3 202
Celkem	157 540	160 770	170 780	177 030	176 300	188 410	197 950	203 840	207 020	209 140

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2020.

Ceny rostlinných olejů na mezinárodních trzích v USD/t

Market. rok říjen–září	Olej											
	Sójový				Slunečnicový		Podzemnic.		Palm.	Řepk.	Kokos.	Kuku.
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Rott. ⁴⁾	USA ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	USA ⁷⁾	Rott. ⁸⁾	Malaj. ⁹⁾	Rott. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾	U.S. ¹²⁾
2011/12	1 144	1 162	1 164	1 241	1 834	1 254	2 247	2 455	1 032	1 258	1 244	1 236
2012/13	1 039	1 012	1 014	1 098	1 452	1 189	1 934	1 963	791	1 127	858	1 029
2013/14	843	871	870	950	1 304	929	1 430	1 355	803	954	1 278	869
2014/15	697	706	705	778	1 471	850	1 265	1 354	626	782	1 128	827
2015/16	658	704	698	774	1 275	849	1 294	1 443	628	798	1 362	865
2016/17	718	765	763	848	1 181	807	1 496	1 524	699	871	1 621	825
2017/18	662	722	722	822	1 203	776	1 470	1 326	626	844	1 175	669
2018/19	606	651	649	745	1 174	719	1 422	1 269	521	840	724	594
2019/20	654	705	698	785	1 434	795	1 532	1 571	645	879	899	870
2020/21 prosinec*	791	938	883	932	1 257	1 064	2 114	-	823	977	1 246	945

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka:¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena surového oleje (v cisterně), Decatur, USA;

²⁾ Exportní cena FOB Rio Grande, surový, původ Brazílie;

³⁾ Exportní cena FOB Buenos Aires, surový, původ Argentina;

⁴⁾ Exportní cena FOB Nizozemí, po vyexpedování z lisovny;

⁵⁾ Cena FOB surový, v cisterně, původ USA;

⁶⁾ Cena FOB severozápadní Euro přístavy;

⁷⁾ Cena FOB lisovny na jihovýchodě USA, surový, v cisterně;

⁸⁾ Cena CIF Rotterdam, různý původ;

⁹⁾ Exportní cena FOB v přístavech Malajsie;

¹⁰⁾ Cena FOB ex lisovna, Rotterdam;

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Filipíny/Indonésie;

¹²⁾ Cena surového oleje, Chicago, USA;

* předběžné údaje.

Světová produkce pokrutin a extrahovaných šrotů (v tis. t)

Ukazatel	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sójové	180 480	181 290	189 530	208 480	215 930	225 560	232 390	242 340	242 990	252 850
Řepkové	35 630	36 840	39 360	38 720	38 610	38 770	39 040	39 060	38 710	39 040
Slunečnicové	15 260	13 810	16 610	16 170	16 500	19 350	19 610	20 660	22 300	20 710
Bavlníkové	15 730	15 670	15 630	15 520	13 070	13 430	15 710	15 720	15 590	14 820
Palmojádrové	7 270	7 810	8 320	8 530	8 180	8 890	9 730	10 070	10 040	10 290
Podzemnicové	6 460	6 750	6 860	6 610	6 640	7 090	7 320	6 850	7 680	7 520
Kokosové	1 830	1 940	1 810	1 800	1 770	1 810	1 920	1 940	1 920	1 900
Ostatní	4 180	4 370	4 140	4 690	4 510	4 890	4 830	4 710	4 630	4 870
Celkem	266 830	268 470	282 250	300 500	305 190	319 770	330 560	341 360	344 650	351 990

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka:¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2020.

Ceny šrotů a pokrutin z olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen–září	Šroty, pokrutiny							
	Sójové				Bavlníkové	Slunečnicové		Řepkové
	USA1)	Braz.2)	Arg.3)	Hamb.4)	USA5)	USA6)	Rott.7)	Hamb.8)
2011/12	434	442	442	461	303	272	263	295
2012/13	516	489	506	538	366	266	318	353
2013/14	540	500	509	533	416	263	315	323
2014/15	406	376	386	403	335	231	269	269
2015/16	358	335	349	351	288	169	233	232
2016/17	349	322	326	336	230	160	178	225
2017/18	380	368	375	382	287	191	224	259
2018/19	340	325	321	329	252	181	219	247
2019/20	330	328	331	338	272	207	217	244
2020/21*	416	451	449	450	368	234	281	307

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: 1) Průměrná velkoobchodní cena, Decatur, USA, 48 % proteinu;

2) Exportní cena FOB Brazílie, 48 % proteinu;

3) Exportní cena FOB Argentina, pelety;

4) Cena FOB Hamburg, po vyexpedování z lisovny, 44/45 % proteinu;

5) Cena FOB Memphis FOB, 41 % proteinu zjištěného extrakcí rozpouštědly;

6) Cena FOB Minneapolis, USA, 32 % proteinu;

7) Cena CIF Rotterdam, (od září 2013 původem z Francie HiPro a.o.);

8) Cena FOB Hamburk, po vyexpedování z lisovny, 34 % proteinu;

* předběžné údaje

Definitivní sklizeň olejnin v roce 2020 (dle ČSÚ k 18. 2. 2021)

Plodina	Plocha ha	Výnos t/ha	Sklizeň t
Olejniný celkem	450 213	2,99	1 347 482
řepka	368 214	3,38	1 245 328
slunečnice na semeno	11 274	2,58	29 095
sója	14 145	2,33	33 019
mák	40 255	0,71	28 702
hořčice na semeno	14 288	0,65	9 345
len setý olejný	1 287	1,23	1 584
ostatní olejniný	750	0,54	409

Pramen: ČSÚ.

PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČESKÉ REPUBLICE

Podle definitivních údajů ČSÚ o sklizni bylo v České republice pro marketingový rok 2019/20 oseto olejinami celkem 454,8 tis. ha půdy. Pěstební plocha olejin se meziročně snížila o 7 %. Celková sklizeň olejin byla 1 248,2 tis. t při průměrném výnosu 2,74 t/ha. Produkce se meziročně snížila o téměř 241 tis. t, tj. o 16 %. U průměrného výnosu došlo ke snížení o 13 %, přičemž 5-letý průměr je 2,93 t/ha.

Tradičně nejvyšší podíl na pěstebních plochách olejin v ČR měla řepka (83,5 %), dále mák (8 %), sója (3 %), hořčice na semeno (téměř 3 %), slunečnice na semeno (2,5 %) a len setý (0,3 %).

Odhad Českého statistického úřadu na marketingový rok 2020/21 na celkovou plochu olejin v České republice je 450,2 tis. ha. Meziročně by se plocha olejin snížila o 4,6 tis. ha, tj. o 1 %. Produkce je odhadována na 1 347,5 tis. t olejin. Meziročně dojde ke zvýšení produkce o téměř 8 %. Již od podzimu 2018 až dosud se pěstování nejen olejin nesl ve znamení zvýšeného výskytu hraboše polního. Klimatické podmínky se v roce 2020 zlepšily, přesto nebyly optimální. Hektarový výnos na marketingový rok 2020/21 je odhadován na 2,99 t/ha. Průměrný 5-letý výnos je o málo nižší: 2,93 t/ha.

Na celkové výši plochy za rok 2019/20 má nejvyšší podíl řepka olejná s 379,8 tis. ha, následuje mák se sklizňovou plochou 35,8 tis. ha, hořčice na semeno s 13,2 tis. ha a sója s 12,2 tis. ha.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková sklizeň olejin v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	464 405	464 405	2,55	1 183 736
2012/13	470 819	470 819	2,57	1 210 710
2013/14	486 908	486 908	3,15	1 533 659
2014/15	464 274	464 274	3,54	1 644 058
2015/16	446 022	446 022	3,04	1 355 001
2016/17	470 178	470 178	3,14	1 476 483
2017/18	479 523	479 523	2,65	1 269 436
2018/19	489 336	489 336	3,09	1 489 159
2019/20	454 761	454 761	2,74	1 248 175
2020/21	450 213	450 213	2,99	1 347 482

Pramen: ČSÚ.

ŘEPKA OLEJNÁ

Hlavní olejninou pěstovanou na území České republiky je řepka olejná. Tato plodina je charakteristická dobrou rentabilitou. To vedlo k rozšiřování jejich ploch, ale poslední roky se plochy opět snižují, nejen vzhledem k zákazu přípravků na ochranu rostlin.

Marketingový rok 2019/20 nebyl příliš dobrým pro pěstování řepky. U řepky došlo ke snížení osevní plochy o 32 tis. ha na téměř 380 tis. ha. Celková produkce se vzhledem k podprůměrnému výnosu 3,05 t/ha snížila na 1 157 tis. t.

Odhad Českého statistického úřadu pro rok 2020/21 předkládá plochu řepky 368,2 tis. ha. V souladu se Strategií MZe do roku 2030 se plocha řepky snižuje. Rekordní sklizeň byla zaznamenána v marketingovém roce 2013/2014, kdy se celková plocha řepky dostala téměř k 420 tis. ha. Výnos se meziročně zvýšil na 3,38 t/ha. Za posledních pět let je průměrný výnos 3,25 t/ha. Produkce dosáhla přes 1,2 mil. t.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce řepky olejné v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	373 386	373 386	2,80	1 046 071
2012/13	401 319	401 319	2,76	1 109 137
2013/14	418 808	418 808	3,45	1 443 210
2014/15	389 298	389 298	3,95	1 537 320
2015/16	366 180	366 180	3,43	1 256 212
2016/17	392 991	392 991	3,46	1 359 125
2017/18	394 262	394 262	2,91	1 146 224
2018/19	411 802	411 802	3,43	1 410 769
2019/20	379 778	379 778	3,05	1 156 973
2020/21 ¹⁾	368 214	368 214	3,38	1 245 328

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2020.

Ceny řepkového semene

Ceny řepkového semene v České republice utváří domácí spotřeba a možnosti vývozu.

Průměrné roční CZV řepkového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kč/t	11 381	11 843	10 949	9 724	9 860	10 128	10 573	9 284	9 431	9 884

Pramen: ČSÚ.

Český statistický úřad sleduje ceny zemědělských výrobců, které každý měsíc zveřejňuje a každoročně provádí výpočet průměrné CZV za kalendářní rok. Tato cena může být zavádějící, jelikož se do ní prolínají dvě sklizně plodiny, které mohou být značně rozdílné. ČSÚ neuvádí průměrné ceny za marketingový rok, ty jsou dopočteny aritmetickým průměrem. Takto získané ceny lze porovnávat s údaji uváděnými předními světovými organizacemi např. USDA – Foreign Agricultural Service, FAOSTAT, EUROSTAT, Oil World, COCERAL a další.

Podle údajů Českého statistického úřadu činila v marketingovém roce 2019/20 průměrná cena zemědělských výrobců řepkového semene v ČR 9 630 Kč/t, tj. o 2,8 % více než v marketingovém roce 2018/19. Po cenách pod 10 tis. se ke konci roku 2020 cena dostala až na 10 162 Kč/t (prosinec 2020). Naposledy se cena dostala přes hranici 10 tis. Kč/t v marketingovém roce 2016/17, kdy byla průměrná cena 10 557 Kč/t.

Průměrné měsíční (roční) CZV řepkového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2011/12	10 847	10 811	10 939	10 893	10 828	10 769	11 002	11 094	11 421	11 585	12 118	12 213	11 210
2012/13	12 201	11 806	11 983	12 033	12 202	12 455	11 954	12 179	12 320	12 204	12 009	11 621	12 081
2013/14	10 652	10 289	9 720	9 321	9 473	9 642	9 710	9 868	10 077	10 397	11 047	10 880	10 090
2014/15	9 247	9 333	9 125	9 037	8 960	9 009	9 521	9 676	9 736	9 765	9 837	9 917	9 430
2015/16	9 868	9 879	9 897	9 979	10 047	10 201	10 334	10 208	10 080	10 035	10 269	10 337	10 095
2016/17	9 846	9 778	9 798	10 057	10 251	10 538	10 631	10 915	11 106	11 312	11 348	11 102	10 557
2017/18	10 406	10 248	10 102	9 922	9 885	9 899	9 788	9 462	9 295	9 037	8 927	8 966	9 661
2018/19	9 057	9 166	9 305	9 377	9 473	9 540	9 581	9 492	9 492	9 265	9 305	9 303	9 363
2019/20	9 327	9 296	9 330	9 525	9 605	9 651	9 767	9 802	9 784	9 812	9 839	9 826	9 630
2020/21	9 874	9 842	9 856	9 959	10 083	10 162	-	-	-	-	-	-	9 963

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ aritmetický průměr za sledované období; – údaje nejsou k dispozici.

Zahraniční obchod České republiky s řepkou olejnou

Významná část produkce řepkového semene se dobře uplatňuje na zahraničních trzích. V několika posledních letech výrazně převyšoval objem vývozu nad dovozem řepkového semene do ČR, což se v roce 2020 obrátilo. Rekordního vývozu bylo dosaženo v marketingovém roce 2013/14, tehdy bylo exportováno 529,2 tis. t řepkového semene s průměrnou vývozní hodnotou 9 017 Kč/t. V marketingovém roce 2015/16 došlo k významnému snížení vývozu, bylo vyvezeno pouze 279,7 tis. t semene. Průměrná vývozní hodnota dosáhla 9 744 Kč/t. V následujícím marketingovém roce byl zaznamenán prudký růst vývozu na 375,1 tis. t řepkového semene, to představovalo nárůst o významných 34 %. Meziroční pokles ceny o 522 Kč/t představoval propad o celých 5 %. V marketingovém roce 2017/18 bylo dovezeno větší množství semene (235,6 tis. t) než bylo z ČR vyvezeno (216,7 tis. t). Tuto situaci, zapříčinil především propad produkce. V marketingovém roce 2019/20 došlo k výraznému snížení jak dovozu, tak vývozu z ČR. Celkový dovoz činil 150,3 tis. t, což je meziročně o 177,3 tis. t méně. Hodnota se meziročně zvýšila na 9 767 Kč/t. Vývoz v roce 2019/20 činil pouze 78 397 tis. t, tzn. meziroční pokles byl téměř o 82%.

Mezi hlavní účastníky dovozu řepkového semene v posledních letech patří Slovensko, Polsko, Rusko a Nizozemsko. Hlavní podíl českého exportu se dlouhodobě uplatňuje zejména v Německu, Slovensku a Polsku.

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	143 579	92 738	115 160	84 066	214 579	286 165	300 705	268 828
Hodnota v Kč/t	10 999	9 241	10 233	10 205	10 177	9 446	9 660	10 100

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné od ledna do listopadu 2020.

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	79 648	110 595	110 524	122 146	235 583	327 589	261 115	180 280
Hodnota v Kč/t	9 536	9 418	10 420	10 627	9 734	9 377	9 960	10 040

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné od července do listopadu 2020.

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	492 797	422 645	514 891	276 247	267 302	306 339	383 553	213 434
Hodnota v Kč/t	9 791	8 581	9 880	9 269	9 286	8 931	9 833	10 670

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné od ledna do listopadu 2020.

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	529 155	508 144	279 667	375 083	216 655	425 881	341 760	81 138
Hodnota v Kč/t	9 017	9 207	9 744	9 222	8 550	9 646	10 330	10 720

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné od července do listopadu 2020.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u řepkového semene v Kč/t

Marketingový rok	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Ceny zemědělských výrobců v ČR	12 081	10 090	9 430	10 095	10 557	9 661	9 363	9 630
Deklarovaná vývozní hodnota	11 380	9 017	9 207	9 744	9 222	8 550	9 646	10 720
Deklarovaná dovozní hodnota	12 414	9 536	9 418	10 420	10 627	9 734	9 377	10 040
Cena CIF Hamburk ¹⁾	11 125	10 167	9 622	9 996	10 584	9 120	9 508	9 959

Pramen: ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade – USDA.

Poznámka: ¹⁾ Přepočten proveden podle kurzu ČNB.

V bilanci výroby a užití semene řepky olejné v České republice je uveden celkový přehled nabídky, poptávky a využití. Z přehledu je patrná dlouhodobá stabilizace trhu a rozvoj zpracovatelského průmyslu. Dlouhodobě dochází ke zvyšování průmyslového zpracování řepky v ČR.

Bilance výroby a užití semene řepky olejné

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	418,8	389,3	366,2	393,0	394,3	411,8	379,8	368,2
Hektarový výnos	t/ha	3,45	3,95	3,43	3,46	2,91	3,36	3,07	3,38
Produkce	tis. t	1 443,2	1 537,3	1 256,2	1 359,1	1 146,2	1 383,3	1 165,1	1 245,3
Dovoz	tis. t	81,1	111,7	110,5	122,1	235,6	327,6	261,1	240,0
Celková nabídka	tis. t	1 592,3	1 696,6	1 454,9	1 690,9	1 534,8	1 837,6	1 558,2	1 635,1
Průmysl. zprac. ²⁾	tis. t	978,3	1 062,6	963,0	1 160,0	1 191,4	1 276,7	1 230,0	1 264,5
z toho MEŘO*	tis. t	463,3	554,2	427,5	378,5	376,2	346,9	414,1	424,1
z toho vlastní spotřeba k potravinářským účelům ³⁾	tis. t	351,2	389,0	331,0	395,8	467,3	515,0	570,0	575,0
Osivo	tis. t	3,2	2,5	2,5	2,8	2,9	3,0	3,0	3,0
Vývoz	tis. t	563,2	543,3	279,7	375,1	216,7	425,9	284,4	290,0
Konečná zásoba ²⁾	tis. t	47,6	88,2	209,7	153,0	126,7	132,0	154,1	188,3

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR;

³⁾ údaje dle statistického zjišťování MZe;

* Zdroj VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci, řepka olejka 2,55 kg na 1 kg MEŘO.

Rentabilita pěstování řepky v ČR

Průměrná cena zemědělských výrobců řepkového semene v ČR během roku 2017 rostla až do května, tehdy dosáhla 11 348 Kč/t, od té doby soustavně klesala až na hodnotu 8 927 Kč/t v květnu 2018. Poté začala setrvale růst až na úroveň 10 162 Kč/t v prosinci 2020. Průměrná cena zemědělských výrobců za rok 2020 byla s hodnotou 9 884 Kč/t o 4,8 % vyšší než v roce 2019 (9 431 Kč/t).

Celkové náklady na pěstování řepky do roku 2017 mírně klesaly. Naopak průměrná realizační cena řepky rostla. I přes růst průměrných realizačních cen nákladová rentabilita kolísala, a od roku 2017 se propadla

do záporných hodnot. Z vývoje pětiletého období lze usuzovat, že pěstování řepky přestává být pro zemědělské podniky, bez započítání podpor a doplňkových národních dotací, ekonomicky příznivé.

Ve sledovaném období 2015–2019 dosahovaly celkové vlastní náklady řepky nejvyšší hodnoty v roce 2019 (35 325 Kč/ha). Mezi lety 2015 a 2019 vzrostly celkové vlastní náklady řepky o 2,02 %.

Mírným snižováním některých cen vstupů do zemědělství docházelo letech 2016 a 2017 k poklesu celkových nákladů vynaložených na pěstování řepky. Od roku 2016 se projevuje vliv poklesu některých nákladových položek, v jehož důsledku celkové vlastní náklady klesly na hodnotu 34 088 Kč/ha (v roce 2017). V roce 2018 sice pokračoval pokles cen vstupů, ale zároveň došlo k růstu mezd a nákladů pomocných činností, což se nakonec projevilo v růstu celkových vlastních nákladů vynaložených na 1 ha řepky. V roce 2019 se k růstu mezd a nákladů pomocných činností přidal i růst cen vstupů, což se odrazilo i v meziročním růstu celkových vlastních nákladů.

Zhodnocení průběhu počasí za marketingový rok 2019/20

Klimatické podmínky v roce 2019/20

Výnos v jednotlivých regionech je pravidelně ovlivňován přirozenými půdními a klimatickými podmínkami. V letošní sezóně však klimatické podmínky výrazně ovlivnily jednotlivé regiony. V pěstitelském roce 2019/20 byly zaznamenány problémy s hraboši na podzim 2019 zejména na Moravě. Nepříznivé sucho a jarní mrazíky byly v březnu a dubnu roku 2020.

Celá republika ještě na jaře 2020 řešila sucho. V červnu bylo nadměrné množství srážek, které negativně ovlivnilo zrání řepky. Zvláště pokud srážky spadly v oblastech s těžšími půdami, což je vidět i na dosaženém výnosu.

Teploty v letošní sezóně nebyly zásadním problémem, podzim byl 12°C nad normálem, zima byla teplá 2,3–4,6°C nad normálem a květen byl studený. Oproti předchozím rokům bylo v květnu a červnu jen několik málo dní s teplotou nad 30°C.

Srpen 2019 byl teplotně silně nadnormální, přičemž průměrná měsíční teplota vzduchu (18,9°C) byla o 1,6°C vyšší než normál. Jednalo se tak o pátý nejteplejší srpen v ČR od roku 1961.

Srážkově lze srpen hodnotit jako normální, s průměrným měsíčním úhrnem 77 mm dosáhl 96 % normálu. Plošné rozložení srážek však bylo opět velmi nerovnoměrné. Nejvýznamnější srpnové srážky byly zaznamenány při přechodu zvlněné fronty 20. 8., kdy v průměru na území ČR spadlo 15 mm.

Září bylo teplotně a srážkově normální. Většina srážek spadla v první dekádě měsíce. Na konci měsíce se vyskytl silný vítr spojený s tlakovou níží.

Říjen lze hodnotit jako teplotně nadnormální a srážkově normální. Od druhé dekády se tento měsíc projevoval v duchu babího léta.

Listopad byl teplotně silně nadnormální a srážkově normální.

Zima byla velmi teplá. Průměrná teplota za prosinec 2019 až únor 2020 byla 2,0°C, což je o 3,3°C více než je normál. Prosinec a leden byly hodnoceny jako teplotně nadnormální s odchylkou od normálu +2,8 a +2,3°C. Teplotně mimořádně nadnormální byl únor s odchylkou +4,6°C od normálu. Jednalo se tak o druhou nejteplejší zimu od roku 1961. Srážkově lze zimu jako celek hodnotit jako normální, ale měsíčně značně rozkolísanou. Srážek v prosinci 2019 spadlo na území ČR v průměru 76 % normálu a v silně podnormálním lednu pouze 43 % normálu. Následoval srážkově silně nadnormální únor (spadlo 203 % N). Srážky byly plošně velmi nerovnoměrně rozloženy.

Březen lze hodnotit jako teplotně a srážkově normální. Na řadě lokalit se na porostech mnohých

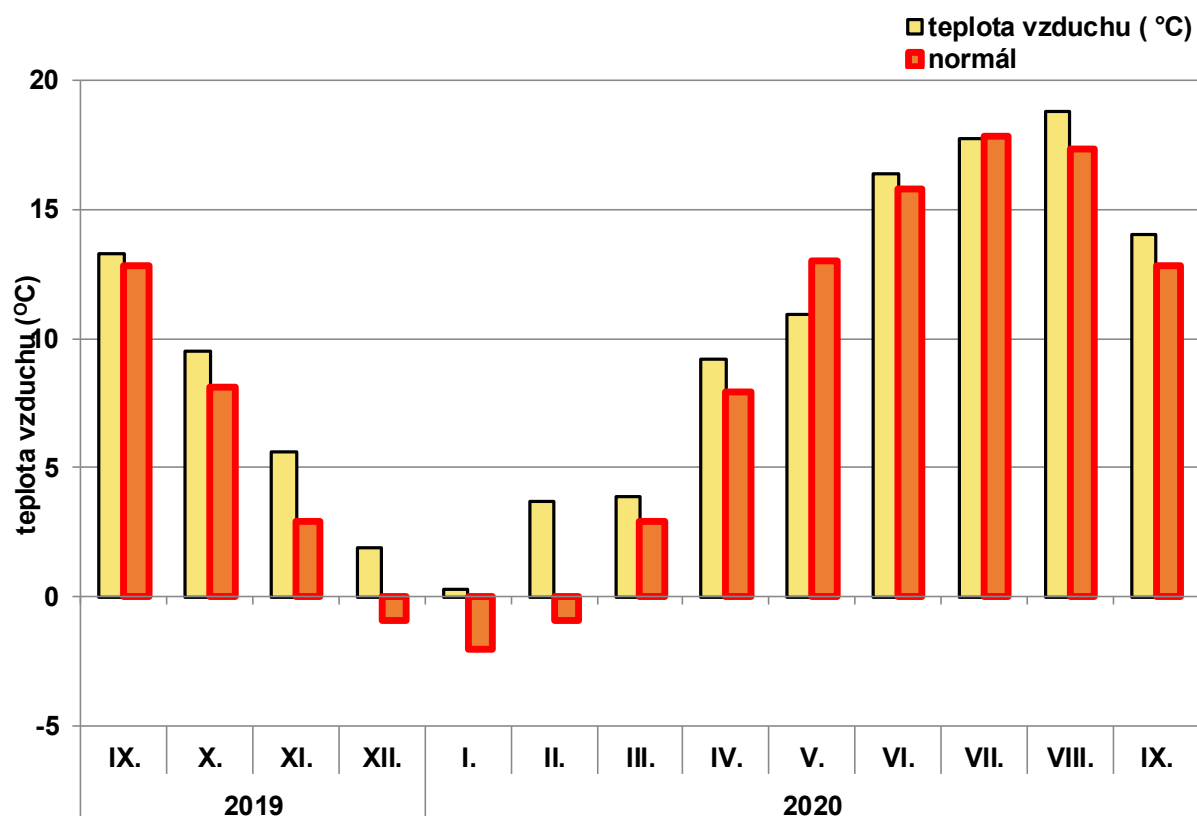
plodin (ozimých, již založených jarních, ale i trvalých) velmi neblaze projevily výrazně chladné epizody na konci března a na začátku dubna. Teploty klesly i pod $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$, což mělo na řadu plodin, které již přišly o zimuvzdornost, velmi negativní vliv. Zejména ty nahnojené minerálním dusíkem.

Duben byl teplotně normální a srážkově silně podnormální. Průměrná měsíční teplota vzduchu $9,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ byla o $1,3\text{ }^{\circ}\text{C}$ vyšší než normál. Průměrný měsíční úhrn srážek činil 18 mm, čímž se tento duben zařadil jako druhý nejsušší za posledních 50 let.

Květen byl, obdobně jako v roce 2019, silně podnormální ($2,1\text{ }^{\circ}\text{C}$ pod N), avšak srážkově byl pouze normální. Podle pranostiky „studený máj ve stodole ráj“, prodloužil vegetativní fázi ozimé řepky (zpomalil jejich vývoj), čímž došlo k posílení výnosových prvků.

Červen byl teplotně normální ($0,6\text{ }^{\circ}\text{C}$ nad N) a srážkově mimořádně nadnormální (191 % N). Jedná se o nejvlhčí červen od roku 1961. Vydatné srážky na mnoha místech způsobily i lokální povodně. Nevýhodou těchto velkých a často přívalemých srážek byla i skutečnost, že na těžkých a silně slévacích a utužených půdách docházelo k vytěsnění vzduchu z půdy a řada plodin začala paradoxně po předchozím sušším průběhu počasí trpět nadbytkem vody.

Průměrná měsíční teplota vzduchu v období 9/2019–9/2020 ve srovnání s dlouhodobým normálem za období 1981–2010

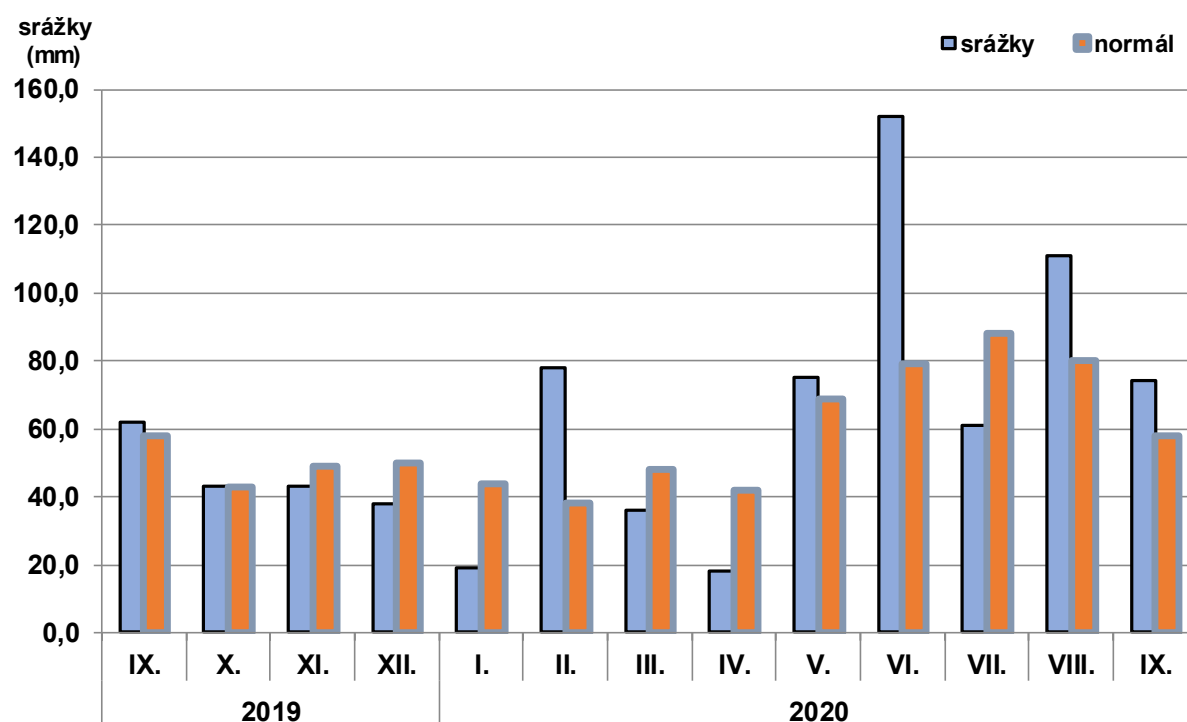

Pramen: ČHMÚ.

Červenec byl teplotně normální ($0,1\text{ }^{\circ}\text{C}$ pod N) a srážkově podnormální (69 % N). Přestože se jednalo o teplotně normální měsíc, byl to druhý nejchladnější červenec za posledních deset let (chladněji bylo pouze v roce 2011). Začátek měsíce byl teplotně velmi rozkolísaný. Druhá dekáda měsíce byla nejchladnější a konec byl teplotně nadnormální. Noci byly poměrně chladné. Z pohledu srážek bylo území Moravy a Slezska výrazně vlhčí než území Čech.

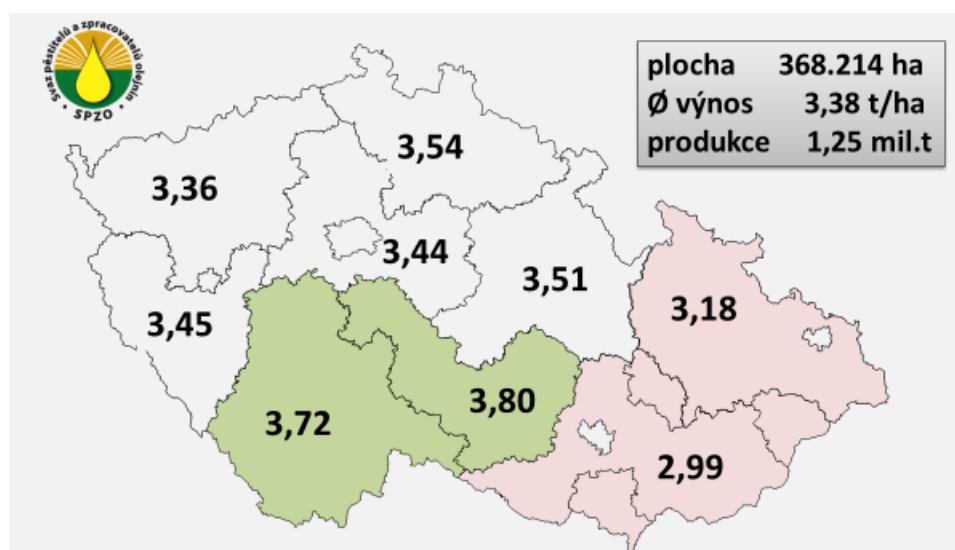
Srpen lze hodnotit jako teplotně nadnormální ($1,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ nad N), s průměrnou měsíční teplotou $18,8\text{ }^{\circ}\text{C}$. Tím se tento měsíc společně se srpnem roku 2017 zařadil jako šestý nejteplejší od roku 1961. Srážkově byl srpen nadnormální (138 % N). Jednalo se o 7. nejdeštivější srpen od roku 1961 (a nejvlhčí za posledních deset let). Rozložení srážek bylo velmi nevyrovnané, a to i na poměrně malém území.

Průměrný měsíční úhrn srážek od 9/2019–9/2020 ve srovnání s dlouhodobým normálem za období 1981–2010

Pramen: ČHMÚ.

Odhad výnosu ozimé řepky dle regionů 2020 v t/ha

Pramen: Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin

Na základě údajů SPZO měl z jednotlivých regionů ČR nejvyšší podíl na ploše řepky Východočeský region (46 916 ha), těsně za ním se umístil Středočeský region (46 025 ha). Nejvyšší výnosy byly zaznamenány v Českomoravském regionu (3,80 t/ha) a v Jihočeském regionu (3,72 t/ha).

Výnos, plocha a produkce řepky v ČR v roce 2019/20 dle šetření SPZO

Region	Plocha v ha			Produkce v t			Výnos v t/ha		
	SPZO	mimo	celkem	SPZO	mimo	celkem	SPZO	mimo	celkem
Středočeský	26 502	19 523	46 025	98 402	59 925	158 326	3,71	3,07	3,44
Jihočeský	17 230	18 018	35 248	67 815	63 329	131 144	3,94	3,51	3,72
Západočeský	8 874	18 015	26 874	32 327	60 380	92 706	3,64	3,35	3,45
Severozápadočeský	17 736	17 330	35 066	63 014	54 632	117 646	3,55	3,15	3,36
Severočeský	11 813	17 405	29 218	43 478	59 869	103 347	3,68	3,44	3,54
Východočeský	19 816	27 100	46 916	73 743	90 951	164 694	3,72	3,36	3,51
Jihomoravský	20 479	21 760	42 239	65 185	61 288	126 473	3,18	2,82	2,99
Severomoravský	15 737	25 763	41 500	53 474	78 344	131 818	3,40	3,04	3,18
Českomoravský	21 714	17 750	39 464	87 003	63 091	150 093	4,01	3,55	3,80
ČR	159 901	182 664	342 550	584 440	591 809	1 176 249	3,66	3,24	3,43

Pramen: SPZO.

Poz.: Tato tabulka udává aktuální odhad výnosů dle agroslužby SPZO, čísla podniků v SPZO jsou přesná, ale údaje o plochách a výnosech podniků mimo SPZO jsou dělána částečným šetřením a odhadem. Proto je výnos za ČR 3,43 t/ha odlišný od odhadu ČSÚ, jež je aktuálně 3,38 t/ha. Konečný údaj ČSÚ byl zveřejněn až v únoru 2021.

Zastoupení řepky na orné půdě u členů SPZO – závislost výnosu a % zastoupení řepky v r. 2019/20

Zastoupení	Osev ha	Podíl %	Skliz.plocha ha	Výnos t/ha
do 5,0%	1 528	0,9%	1 528	3,90
5,1–10,0%	8 871	5,4%	8 359	3,53
10,1–15,0%	34 702	21,2%	33 903	3,73
15,1–20,0%	50 215	30,7%	48 904	3,70
20,1–25,0%	40 909	25,0%	39 803	3,66
25,1–30,0%	17 338	10,6%	17 238	3,51
0,1–35,0%	6 047	3,7%	5 954	3,55
nad 35,0%	3 978	2,4%	3 888	3,40
Celkem:	163 588		159 577	3,65

Pramen: SPZO.

Rozhodující plocha řepky (77 %) je pěstovaná při zatížení osevního postupu jako obvykle, v rozmezí 10–25 %. Nejvyššího výnosu 3,9 t/ha bylo dosaženo u pěstitelů se zastoupením do 5 %, ale jedná se o skupinu s nejmenší plochou (0,9 %). Pokud pomineme kategorie do 1 %, pak nejvyššího výnosu dosahujeme při zastoupení 10–15 %, 15–20 % a 20–25 %, tedy v kategoriích, kde se nachází 77 % plochy řepky.

Použitá technologie při zakládání porostů řepky členy SPZO v roce 2019/20

Zpracování půdy	Sklizňová plocha ha	Podíl plochy %	Výnos t/ha
disk	2 730	1,7 %	3,23
kombinace RD	30 117	18,9 %	3,14
orba	51 901	32,5 %	3,69
radlička	72 606	45,5 %	3,49
strip till	2 208	1,4 %	3,93
Celkem:	159 562	100 %	3,49

Pramen: SPZO.

Podíl orby meziročně klesl na 30,6 %, ale v letošní sezóně, v létě 2019 vzrostl podíl orby při zakládání porostů na 32,5 % a výnos dosažený po orbě je výrazně nejvyšší 3,69 t/ha, což je o 6 % více než je průměr. Radličkové zakládání porostů je osvědčená, nejrozšířenější technologie s výnosem 3,49 t/ha. V letošním roce došlo k zvýšení plochy zakládání způsobem strip-till, ale takto založená plocha dosahuje pouze na 1,4 %. Nelze proto příliš srovnávat s velkými plochami zakládání orbou či radličkovým nářadím, i když zde evidujeme nejvyšší průměrný výnos 3,93 t/ha.

Používané secí stroje, u kterých bylo nutno zjednodušit počet secích strojů. Je evidováno u SPZO 30 secích strojů od různých výrobců, kterými bylo zaseto a následně sklizeno 159 562 ha. Nejvyššího průměrného výnosu v této první šestce bylo dosaženo u secího stroje Pöttinger Terrasem 3,77 t/ha. V zaseté ploše výrazně dominují secí stroje Horsch Pronto, Vaderstad Rapid. Těmito třemi stroji je zaseto více než 55 % řepky u členů SPZO.

Nejvyšších výnosů bylo dosaženo při použití secích strojů John Deer 740A (loni 6.) a Pöttinger Terrasem (loni 3.) Horsch Focus, který dosahuje nejvyšších výnosů za sucha, byl letos 4.

Podle údajů ČSÚ činila v roce 2020 průměrná realizační cena 9 818 Kč/t, tj. o 1,04 % více ve srovnání s realizační cenou výběrového šetření za rok 2019. Ačkoli jde o předběžnou hodnotu za období leden–

srpen, lze předpokládat, že se konečná cena za rok 2020 udrží pod hodnotou 10 tis. Kč/t semene řepky. Na základě vývoje cen vstupů do zemědělství v první polovině roku lze v roce 2020 očekávat růst celkově vynaložených nákladů na 1 ha řepky ozimé. Růst nákladů je očekáván zejména u pracovních nákladů a nákladů pomocných činností. Naopak u celkových přímých nákladů (osiv, hnojiv) může dojít k poklesu nákladů.

Dále v roce 2020 došlo podle odhadů sklizně (ČSÚ) k růstu hektarového výnosu na hodnotu 3,38 t/ha.

Z výše uvedených skutečností lze v roce 2020 předpokládat pokles vlastních nákladů na 1 t semene řepky v důsledku zvýšení hektarového výnosu. Zároveň budou realizační ceny za 1 t semene řepky stagnovat na úrovni cen roku 2019, čímž se dostanou pod úroveň vlastních nákladů výrobku, což se v roce 2020 projevílo zápornou nákladovou rentabilitou.

Protože s rostoucím hektarovým výnosem docházelo k poklesu vlastních nákladů výrobku, lze konstatovat, že vynaložení nákladů na pěstování řepky bylo z teoretického pohledu efektivní. Z výsledků dále vyplývá, že pěstování řepky je příznivější ve výrobních oblastech s vyšší nadmořskou výškou.

Výsledná ekonomika pěstování řepky včetně podpor byla kladná. Vzestupný vývoj vlastních nákladů v průběhu let měl však na ekonomiku pěstování řepky nepříznivý dopad. Příčina růstu vlastních nákladů tkví v nestabilitě hektarových výnosů v důsledku projevujících se klimatických změn. Od roku 2017 bylo dosaženo záporné nákladové rentability, kterou lze očekávat i pro rok 2020.

Vývoj a struktura nákladů a výnosů řepky v letech 2015–2019

Ukazatel		Měrná jednotka	Rok šetření				
			2015	2016	2017	2018	2019
Přímé materiálové náklady celkem		Kč/ha	16 526	16 600	15 430	14 504	15 435
z toho:	– osiva nakupovaná	Kč/ha	1 626	1 915	1 916	1 851	1 991
	– osiva vlastní	Kč/ha	0	0	0	0	0
	– hnojiva nakupovaná	Kč/ha	7 050	6 935	5 673	5 349	5 742
	– hnojiva vlastní	Kč/ha	530	478	469	492	486
	– prostředky ochrany rostlin	Kč/ha	6 335	6 300	6 474	6 074	6 452
Ostatní přímé náklady a služby		Kč/ha	3 150	3 373	3 627	3 752	3 820
Pracovní náklady celkem		Kč/ha	4 496	4 563	4 767	5 233	5 281
Náklady pomocných činností		Kč/ha	5 278	4 934	5 282	5 565	5 731
Režie		Kč/ha	5 168	4 812	4 977	5 106	5 058
Vlastní náklady celkem		Kč/ha	34 625	34 290	34 088	34 168	35 325
Hektarový výnos		t/ha	3,59	3,55	3,10	3,56	3,18
Vlastní náklady výrobku		Kč/t	9 644	9 663	11 012	9 602	11 110
Realizační cena		Kč/t	9 679	9 915	10 353	9 231	9 352
Nákladová rentabilita ¹⁾		%	0,4	2,6	-6,0	-3,9	-15,8
Přímé a doplňkové národní platby		Kč/t	1 829	1 824	2 224	1 878	2 102
Souhrnná rentabilita ²⁾		%	19,3	21,5	14,2	15,7	3,1

Pramen: Výběrové šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2015–2019, ÚZEI.

Poznámka: ¹⁾ Nákladová rentabilita = zisk (ztráta)/náklady na jednotku produkce x 100, přičemž zisk (ztráta) = realizační cena za 1 tunu prodaného množství – náklady na 1 tunu produkce;

²⁾ Souhrnná rentabilita včetně přímých a doplňkových národních plateb.

Přímé a doplňkové národní platby zahrnují – SAPS, Top Up, Greening, PVP zemědělská půda, Podporu Zelené nafty RV, Podporu pojištění RV, Podporu LFA, Podporu na zmírnění škod způsobených suchem.

SLUNEČNICE

Druhou tradičně nejpěstovanější olejninou v ČR byla dříve slunečnice. V posledních letech však plochy slunečnice klesají. V letech 2014–2017 se průměrná plocha slunečnice pohybovala okolo 16,6 tis. ha. V roce 2017/2018 došlo k nárůstu plochy na 21,6 tis. ha. Díky zaorávkám řepky ozimé na jaře 2017 především v krajích Jihomoravském, Středočeském a Pardubickém, došlo v daném roce k významnějšímu navýšení plochy slunečnice za část zaorané řepky. V marketingovém roce 2019/20 se plocha snížila na rekordních 11,8 tis. ha, a to v důsledku problematického odbytu (zásoby nažek i z let minulých) a nízkého zájmu ze strany obchodníků a nákupců. V celkové produkci je slunečnice stále po řepce na druhém místě, ale v rozloze osevních ploch je na druhém místě v ČR mák. Konečná výše sklizně slunečnice byla průměrná, hektarový výnos se zvýšil z 2,36 t/ha na 2,44 t/ha. Za posledních 8 let je průměrný výnos slunečnice v ČR ve výši 2,4 t/ha.

S výjimkou měsíce května, podobně jako v roce předchozím, bylo celé vegetační období slunečnice v jednotlivých měsících během roku 2020 v obecné rovině z pohledu průběhu počasí teplotně nadprůměrné (zdroj: data ČHMÚ). Z pohledu celkového úhrnu měsíčních srážek ve vztahu k měsíčním normálům za období 1981–2010 byly srážkově nadprůměrné měsíce květen (průměr v ČR: 109 % úhrn srážek v %, vždy vztaženo k měsíčnímu normálu za období let 1981–2010), ale především červen (nejdeštivější červen od roku 1961, průměr v ČR: 191 %), srpen (průměr v ČR: 139 %) a září (v době psaní příspěvku nebyly oficiální data k dispozici). Naopak srážkově podnormálními byly především měsíce duben (průměr v ČR: 43 %) a červenec (průměr v ČR: 69 %).

Největší plocha slunečnice v ČR byla zaznamenána v roce 2003 (48 706 ha), kdy však na jaře tohoto roku došlo k významným plošným zaorávkám ozimů (řepka o., pšenice o., ječmen o.). Za sledované období se průměrná plocha slunečnice pohybuje ve výši 26,1 tis. ha a za posledních deset let se pohybuje těsně pod hranicí 19 tis. ha. V letech 2003 až 2006 došlo ke stabilizaci ploch až na úrovni průměru ve výši 43,7 tis. ha za uvedené období. Tento vývoj byl přerušen snížením pěstitelské plochy v roce 2007, a to až o 48 % ze 47 071 ha na 24 426 ha.

Takto výrazný pokles ploch byl důsledkem především velmi nízkých nákupních CZV (průměrná cena v době sklizně se pohybovala v ČR na úrovni 5 250 Kč/t) slunečnicových nažek, nižších výnosů a předpokládaným růstem cen u jiných komodit. U většiny podniků tak pěstování slunečnice v roce 2006 skončilo v ekonomické ztrátě. I přestože došlo v roce 2007 u nás k výraznému nárůstu CZV (průměrná cena v době sklizně okolo 9 500 Kč/t), ale na zvýšení osevních ploch se to zásadněji neprojevovalo, jak je patrné z údajů v prezentované tabulce. Došlo tak k většímu osevu především máku a ječmene jarního. Po dvouleté stagnaci plochy dochází v roce 2009 jen k velmi mírnému nárůstu ve srovnání s rokem minulým, a to o 1 153 ha na 25 621 ha, a to i přesto, že průměrná CZV se pohybovala v době sklizně v roce 2008 okolo 6,2 tis. Kč/t.

V roce 2020 byla v ČR pěstitelská plocha slunečnice 11 274 ha, což bylo o 551 ha (-4,7 %) méně než v roce 2019, kdy byla plocha ve výši 11 825 ha. V roce 2020 došlo kvůli ukončení používání přípravků s účinnou látkou dikvátu (oficiální zástupce Reglone) k významnějšímu poklesu ploch slunečnice v českých krajích, a to ve výši 2 731 ha (-48 %). Nejvíce se snížila plocha slunečnice v této oblasti v krajích Středočeském o 1 427 ha (-50 %), Pardubickém o 598 ha (-70 %) a dále Ústeckém o 482 ha (-38 %). Na Moravě, ve srovnání s rokem 2019, došlo naopak k navýšení pěstitelské plochy slunečnice, a to z 6 097 ha (2019) na 8 277 ha (+36 %). K největšímu nárůstu plochy došlo především v kraji Jihomoravském, a to o 2 180 ha (+36 %). Podobně v roce 2020 došlo na Slovensku k navýšení plochy slunečnice, a to o 4 600 ha (+9,5 %) z 49 300 ha (situace 2019) na 53 900 ha v roce 2020.

Průměrný výnos slunečnice v ČR od roku 2000 je ve výši 2,30 t/ha. Za posledních 10 let je průměrný výnos slunečnice v ČR 2,35 t/ha. V roce 2016 se slunečnice pěstovala na ploše (zdroj: ČSÚ) 15 648 ha při dosaženém historicky (poznámka: dle dostupných informací bylo dosaženo jen v roce 1990 průměrného výnosu 2,70 t/ha) nejvyšším průměrném výnosu 2,85 t/ha. V roce 2019 bylo dosaženo průměrného výnosu 2,44 t/ha. V uvedeném roce bylo dosaženo nejvyšších průměrných výnosů v krajích

Jihomoravském s průměrným dosaženým výnosem 2,57 t/ha a Zlínském (2,52 t/ha, výrazně menší pěstitelská plocha). Podle pěstitelských oblastí bylo dosaženo vyššího průměrného výnosu v roce 2019 na Moravě, a to 2,57 t/ha a v Čechách 2,30 t/ha.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce slunečnice v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	28 554	28 554	2,48	70 900
2012/13	24 634	24 634	2,31	56 943
2013/14	21 276	21 276	2,20	46 799
2014/15	18 607	18 607	2,27	42 314
2015/16	15 450	15 450	2,05	31 618
2016/17	15 648	15 648	2,85	44 634
2017/18	21 601	21 601	2,46	53 156
2018/19	20 202	20 202	2,36	47 594
2019/20	11 825	11 825	2,44	28 811
2020/21 ¹⁾	11 274	11 274	2,58	29 095

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2020.

Ceny slunečnicového semene

Průměrné roční CZV slunečnicového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kč/t	10 240	10 477	10 610	8 447	8 892	9 652	8 940	7 876	7 477	9 185

Pramen: ČSÚ.

U slunečnice je ČSÚ sledována průměrná měsíční a roční CZV. Většina zahraničních databází využívá ke sledování dat období marketingového roku. CZV za kalendářní rok zahrnuje ceny ze dvou převážně rozdílných sklizní. Proto je zde uveden přepočet měsíčních CZV na průměrnou cenu za marketingový rok.

Průměrné měsíční (roční) CZV slunečnicového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2011/12	*	*	*	9 239	8 699	8 768	9 401	9 133	10 497	10 229	10 353	10 379	9 633
2012/13	*	*	11 144	10 815	11 050	11 251	10 667	11 504	11 835	*	*	*	11 181
2013/14	*	*	*	8 591	8 644	8 724	8 713	8 649	8 621	*	8 746	9 133	8 728
2014/15	*	*	7 575	7 653	7 630	7 958	7 822	8 238	8 097	*	*	*	7 853
2015/16	*	*	*	9 247	9 774	10 016	10 005	9 994	10 633	10 552	*	10 387	10 076
2016/17	*	*	9 301	9 078	9 600	9 263	9 378	9 017	8 817	9 120	*	*	9 197
2017/18	8 414	*	8 677	8 902	9 197	8 702	8 567	8 080	8 875	9 145	*	7 567	8 613
2018/19	7 368	*	7 400	7 730	7 558	7 267	7 133	7 268	7 768	7 506	7 514	7 000	7 410
2019/20	*	*	*	7 839	7 757	7 904	8 116	7 961	7 890	7 999	*	*	7 924
2020/21	*	*	9 865	*	9 743	9 752							9 787

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období marketingového roku.**Zahraniční obchod České republiky se slunečnicovým semenem**

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu slunečnicového semene jsou v posledních letech Slovensko, Maďarsko, Rakousko a Německo. Při vývozu jsou hlavní odběratelé Německo, Slovensko, Nizozemsko a Francie.

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	52 255	93 676	88 081	113 754	161 792	198 776	203 546	193 303
Hodnota v Kč/t	11 469	9 820	11 193	11 068	10 017	9 119	9 190	10 320

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene od ledna do listopadu 2020.**Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok**

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	70 908	82 340	103 965	142 775	186 882	198 220	192 039	96 134
Hodnota v Kč/t	10 558	10 080	11 437	10 510	9 265	9 147	9 710	10 520

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene od července do listopadu 2020.**Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok**

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	25 498	23 889	21 468	16 727	24 184	26 881	29 321	28 766
Hodnota v Kč/t	13 516	10 994	11 237	12 373	12 233	11 657	12 400	17 800

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene od ledna do listopadu 2020.

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	20 367	21 939	17 764	24 197	23 884	27 789	31 492	9 802
Hodnota v Kč/t	12 996	9 787	12 613	12 042	11 822	11 621	14 930	19 470

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene od července do listopadu 2020.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u slunečnicového semene v Kč/t

Marketingový rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Ceny zemědělských výrobců v ČR	8 728	7 853	10 076	9 197	8 613	7 410	7 924
Deklarovaná vývozní hodnota	12 996	9 787	12 613	12 042	11 822	11 621	13 237
Deklarovaná dovozní hodnota	10 558	10 080	11 437	10 510	9 265	9 147	9 295
Ceny placené farmářům v USA ¹⁾	9 664	11 676	9 415	9 534	8 203	8 924	10 028
Cena c.i.f. Rotterdam ¹⁾	9 382	9 968	9 951	10 108	8 718	8 717	9 660

Pramen: ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade – USDA 12, 2020, přepočteno podle kurzů ČNB.

Poznámka: ¹⁾ průměrné ceny Rotterdam a USA vycházejí z marketingového roku říjen – září.

V uvedené bilanci výroby a užití semene slunečnice je uveden celkový vývoj od marketingového roku 2012/13 po současnost. Přehledně je uveden vývoj snižujícího se vývozu a naopak stoupajícího dovozu. Do bilance bylo zpětně zapracováno případné zpřesnění údajů statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a následné propočty.

Bilance výroby a užití semene slunečnice

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	21,3	18,6	15,5	15,6	21,6	20,2	11,8	11,3
Hektarový výnos	t/ha	2,20	2,27	2,05	2,85	2,46	2,36	2,44	2,58
Produkce	tis. t	46,8	42,3	31,6	44,6	53,2	47,4	28,8	29,1
Dovoz	tis. t	71,1	82,5	104,0	142,8	186,9	198,2	192,0	210,1
Celková nabídka	tis. t	142,2	161,4	175,2	224,8	286,0	302,2	283,9	289,1
Domácí spotřeba celkem ²⁾	tis. t	85,0	100,0	120,0	154,7	205,5	220,0	210,0	210,0
Vývoz	tis. t	20,6	22,1	17,8	24,2	23,9	27,8	31,5	28,8
Konečná zásoba ²⁾	tis. t	36,5	39,3	37,4	45,9	56,6	54,4	49,9	50,3

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR.

Optimální počet rostlin u slunečnice je 5 až 6 vzešlých rostlin na jednom metru čtverečním pěstební plochy, což představuje 50 až 60 tis. rostlin na hektar ke sklizni. Podle šetření SPZO je obvykle v tuzemsku přes 90 % ploch slunečnice zakládáno, dle ročníku, s přihlédnutím na aktuální polní vzházivost na daném pozemku, v optimálním počtu jedinců podle půdních a klimatických podmínek s ohledem na specifické požadavky pěstovaných hybridů, a to v rozmezí od 55 tis. do 75 tis. jedinců vysetých na hektar. Okolo 4 % (v roce 2019: 5,2 %) ploch slunečnice v roce 2020 bylo zakládáno s počtem jedinců vyšším než 75 tis. na hektar. Tyto porosty jsou za normálních podmínek přehuštěné, s výraznou mezíporostní konkurencí a s negativním dopadem nejčastěji na zdravotní stav, výšku porostu a v konečném důsledku dosažení i obvykle nižšího výnosu. Vyšší podíl v této kategorii je dán v praxi především předpokladem nižší vzházivosti s ohledem na nižší půdní vlhkost při seti a obvykle s mylným názorem, že vyšší počet rostlin zvýší i pravděpodobnost dosažení vyššího výnosu. To samozřejmě o to více neplatí především v aridních oblastech na lehkých, mělkých půdách s horším zásobením vodou a živinami (stresové podmínky, opakující se situace jako v letech 2015, 2017, 2018, 2019 a 2020 (suché a chladné jaro) a s celkově nízkou úrovní pěstební agrotechniky, především nízkou úrovní hnojení.

Jako optimální počet vysetých jedinců se v praxi pro podmínky České republiky pohybuje výsevek okolo 68 tis. jedinců na středně těžkých půdách, dobře zásobených vodou a živinami, jak dokládají víceleté pokusy SPZO. Se zhoršujícími se pěstitelskými podmínkami (půdy lehké nebo skeletové, mělké, suché oblasti, půdy s nízkým úživným stavem) a nízkou pěstební agrotechnikou, je nutné snižovat i výsevní množství osiva slunečnice s přihlédnutím na předpokládanou polní vzcházivost v daných podmínkách a ročníku. V praxi je reálná situace obvykle zcela odlišná, a to čím horší pěstební podmínky a pěstební technologie, tím vyšší je obvykle zjišťován skutečný výsevek slunečnice.

Pro půdoochranné technologie a aridnější oblasti se u nás postupně, ale velmi pomalu, rozšiřují technologie zakládání pásů – striptill. Tyto technologie mají za cíl zvýšení energetické a ekonomické efektivity pěstebních systémů u kukuřice, slunečnice a sóje nebo při pěstování cukrové řepy a řepky ozimé. Tyto technologie vyhovují protierozní ochraně půdy, šetří vodou a přináší ekonomický efekt, protože dochází ke zpracovávání pásů půdy jen na 25 % z celkové plochy pozemku. Princip přípravy pásů spočívá v podrytí podorničí, provzdušnění, hnojení do profilu půdy a vytvoření pásu o šířce asi 25 cm. Na rozdíl od výše popsané půdoochranné technologie s jejími nedostatky pro vývoj slunečnice, tak při použití striptillu je docíleno teplejšího a provzdušněného setového lůžka s ponecháním posklizňových zbytků na povrchu půdy v meziřádkovém prostoru, čímž se zabrání nadměrnému vysychání půdy, ochrání před větrnou a vodní erozí.

Porosty zakládáné různými modifikacemi mělkého zpracování půdy jsou obvykle více zaplevelovány a citlivě reagují na jakýkoliv stres během vegetace, především přísušky (pravidelně se opakující a prodlužující). Při dlouhotrvajících deštích a silném proudění vzduchu tyto porosty se častěji vyvracejí, kvůli tvorbě jen slabého povrchového, anebo „deskového“ kořene. V důsledku tvorby menší kořenové hmoty dochází ke snížení produkce růstových hormonů, především auxinů (v nadzemních částech) a cytokininů (v kořenech). Kvůli nevhodné, a především uspěchané přípravě půdy dochází právě k tvorbě slabého a jen povrchového kořene. Tyto porosty nebo rostliny mají obvykle menší vzrůst, úbor a větší podíl nevyvinutých nažek v centrální části úboru (situace např. v roce 2018 a 2019). Takto oslabené rostliny jsou častěji napadány houbovými chorobami a v kombinaci s dalšími stresy (nejčastěji teplotními a srážkovými) dochází u těchto porostů v období tvorby a zrání nažek k plošnému nouzovému dozrání. Tento stav má za následek výrazné snížení výnosu a pokles kvality nažek (snížení olejnatosti a zvýšení obsahu volných mastných kyselin v oleji). Při používání minimalizačních technologií zpracování půdy dochází, ve srovnání s konvenčním zpracováním půdy (orba/hloubkové kypření/podryvání), k poklesu výnosu nejčastěji o 15, ale až 50 %, v závislosti na povětrnostních a půdních podmínkách ročníku. Zcela nevhodné je zakládání porostů slunečnice „na široko“ s využitím půdních fréz.

Moderní secí stroje jsou vybaveny zamačkávacími válečky nebo kotouči, takže plošné válení je v jarním období zcela nevhodné a obzvláště pro slunečnici. Válení ještě ničí již tak mnohde špatnou půdní strukturu pozemků a způsobuje za určitých podmínek špatnou a nejednotnou vzcházivost porostů slunečnice. Případné válení po zasetí má také výrazný negativní dopad především na další vývoj kořene slunečnice, potažmo celé rostliny.

Termín výsevu slunečnice v ČR (šetření SPZO, 2010–2020)

Dekáda/rok	Podíl zasetých ploch v %										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
do 31. 3.	1,6	12,2	17,8	0,0	27,3	10,7	14,4	19,5	2,5	25,7	17,5
4.–10. 4.	28,0	47,0	47,3	6,5	64,5	30,0	47,0	40,3	39,5	61,6	64,3
11. 4.–20. 4.	33,9	33,3	19,8	49,0	5,8	55,2	31,8	28,1	51,5	12,6	13,9
21. 4.–30. 4.	34,6	6,2	13,5	42,5	2,4	3,8	6,8	8,2	6,4	0,0	4,3
po 1. 5.	1,9	1,3	1,6	2,0	0,0	0,3	0,0	3,9	0,1	0,1	0,0

Pramen: SPZO.

MÁK SETÝ

ČR dlouhodobě patří mezi hlavní světové pěstitele máku pro potravinářské využití. V současné době se mák velikostí plochy stal druhou nejpěstovanější olejninou v ČR. Plocha máku dosáhla hodnoty 40,26 tis. ha, oproti předešlému roku se plocha navýšila o téměř 4,5 tis. ha (tj. o 12,5 %). Výnosy máku jsou relativně nízké, oproti předchozím letům. I přesto se meziročně výnos máku zvýšil na 0,71 t/ha, po propadu v marketingovém roce 2018/19, kdy se výnos snížil na 0,51 t/ha. V roce 2020 se opakovalo sucho, a to na začátku roku, proto byl problém s rovnoměrným vzházením máku. Docházelo také k přesevu ploch, kvůli počasí. V dubnu se situace otočila a následovalo srážkově nadprůměrné období až do sklizně máku. Z hlediska výnosů byly velké rozdíly mezi jednotlivými kraji. Stejně tak byly rozdíly v kvalitě semene máku.

Významným problémem začíná být ukončení používání některých pesticidů a jejich účinných látek. Při dalším pokračování tohoto trendu bude pěstování máku velmi problematické. Musí se tedy hledat nové možnosti pesticidních zásahů, které budou směřovat k udržení kvalitní produkce makového semene při zachování či zvýšení výnosu semene.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce semene máku v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	31 495	31 495	0,85	26 918
2012/13	18 363	18 363	0,70	12 814
2013/14	20 250	20 250	0,69	13 911
2014/15	27 020	27 020	0,91	24 665
2015/16	32 650	32 650	0,82	26 743
2016/17	35 543	35 543	0,80	28 574
2017/18	32 586	32 586	0,62	20 048
2018/19	26 608	26 608	0,51	13 666
2019/20	35 778	35 778	0,68	24 190
2020/21 ¹⁾	40 255	40 255	0,71	28 702

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2020.

Ceny makového semene

Cena makového semene je silně závislá na poptávce. V posledních letech je většina produkce máku v ČR předmětem vývozu. V některých obdobích byl významný i dovoz semene, který byl následně reexportován na světové trhy. Ceny makového semene zaznamenávají v posledních letech velmi významné změny. Na přelomu let 2018/19 cena makového semene dosáhla téměř 100 tis. Kč/t (březen 2019: 99 750 Kč/t). V roce 2019/20 byla průměrná cena 60,5 tis. Kč/t a následně se postupně dostala na 48 297 Kč/t za prosinec 2020. Propad ceny kopíruje nižší poptávku po máku vzhledem k aktuálním epidemiologickým opatřením, ale i dalším vlivům. Další vývoj výkupní ceny semene máku se dá v této situaci velice těžko odhadovat.

Průměrné roční CZV makového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kč/t	27 640	31 709	51 962	58 588	43 890	33 369	34 760	61 882	70 262	60 362

Pramen: ČSÚ.

Průměrné měsíční CZV makového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2011/12	23 366	25 545	28 089	29 671	23 490	21 862	21 465	20 752	20 153	20 690	23 878	27 657	23 885
2012/13	28 656	32 000	43 263	46 400	47 982	47 616	46 427	50 320	51 850	52 300	51 800	48 750	45 614
2013/14	45 000	*	47 633	51 030	57 955	68 981	70 564	69 995	73 125	72 000	*	*	61 809
2014/15	*	50 188	45 455	42 956	40 514	41 005	41 292	44 606	46 936	46 053	45 758	*	44 476
2015/16	*	42 100	41 329	43 186	44 288	43 353	43 813	41 766	38 692	33 469	27 708	29 159	38 988
2016/17	29 147	32 967	31 167	32 123	30 436	29 981	28 071	28 415	28 899	27 810	27 872	27 760	29 554
2017/18	*	36 267	38 025	41 402	50 509	50 962	49 747	53 286	52 624	52 781	47 106	46 580	47 208
2018/19	*	56 381	73 135	83 313	88 830	88 804	94 697	96 333	99 750	*	*	*	85 155
2019/20	*	44 750	46 137	57 123	59 250	64 054	65 107	64 319	67 795	64 786	66 500	65 667	60 499
2020/21	*	*	51 961	53 175	51 735	48 297							51 292

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR.

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Zahraniční obchod České republiky s makovým semenem

Z ČR se v roce 2020 vyvezlo 73 % makového semene. Dobré možnosti exportu české produkce jsou zejména v Rusku, Rakousku, Polsku, na Ukrajině a v Německu. Mezi nejdůležitější země, odkud se do České republiky dováží v posledních letech mák, patří Slovensko, Maďarsko a Ruská federace.

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	5 336	5 657	4 637	3 736	4 164	4 274	1 696	2 649
Hodnota v Kč/kg	42,53	53,90	42,02	33,47	36,52	60,12	86,87	61,05

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene od ledna do listopadu 2020.

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	5 889	4 876	4 648	3 412	4 317	3 567	1 389	2 019
Hodnota v Kč/kg	52,23	45,44	40,77	30,06	43,18	74,20	76,38	58,07

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene od července do listopadu 2020.

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	20 431	23 711	24 480	25 818	24 781	18 773	16 998	17 208
Hodnota v Kč/kg	49,85	55,49	49,74	38,24	41,27	69,01	79,70	68,65

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene od ledna do listopadu 2020.**Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok**

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	19 896	27 393	24 792	26 922	11 906	14 797	19 350	9 675
Hodnota v Kč/kg	60,74	50,05	45,03	35,27	48,23	90,34	71,12	63,80

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene od července do listopadu 2020.

V marketingovém roce 2019/20 vyvezené množství máku dosáhlo téměř 10,6 tis. t (10 587 t) tj. meziroční snížení o 28,5 %. Je to rekordní pokles vývozu. V posledních letech byl nejvyšší vývoz zaznamenán v roce 2014/15 – celkem 27 393 t. V první polovině marketingového roku 2020/21 byl vývoz 9 675 t. Průměrná vývozní cena byla v marketingovém roce 2019/20 68,27 Kč/kg. Rekordní vývozní cena byla minulý marketingový rok a to 90,34 Kč/kg. V roce 2015/16 až 2019/20 byla průměrná cena 57,43 Kč/kg. Nejnižší cena v posledních pěti letech byla v roce 2016/17, kdy se propadla na pouhých 35,27 Kč/kg. Příčinou bylo rozšíření ploch v předešlých letech, způsobených dobrou cenou máku (např. Turecko, Austrálie a Nizozemsko).

Dovoz makového semene do České republiky je v porovnání s vývozem významně nižší, část se uplatňuje při reexportu. Meziročně se dovoz máku výrazně snížil o rekordních 2 934 t.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot u makového semene (kromě osiva) v Kč/t

Marketingový rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Ceny zemědělských výrobců v ČR	61 809	44 476	38 988	29 554	47 208	85 155	60 362
Deklarovaná vývozní hodnota	60 740	50 050	45 030	35 270	48 230	90 340	68 270
Deklarovaná dovozní hodnota	52 230	45 440	40 770	30 060	43 180	74 200	83 190

Pramen: ČSÚ.

Uvedená bilance poskytuje celkový pohled na vývoj nabídky a užití makového semene. Ukazuje postupný růst produkce a její uplatnění v zahraničním obchodu, ale také následný propad ve vývozu či růst zásob. V bilanci došlo ke zpětnému zpřesnění hodnot statistiky zahraničního obchodu ČSÚ z minulých let.

Bilance výroby a užití makového semene

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	20 250	27 020	32 650	35 543	32 586	26 608	35 778	40 255
Hektarový výnos	t/ha	0,69	0,91	0,82	0,80	0,62	0,52	0,68	0,71
Produkce	t	13 911	24 665	26 743	28 574	20 048	13 778	24 190	28 702
Dovoz	t	5 889	4 876	4 648	3 412	4 317	3 567	1 389	2 735
Celková nabídka	t	21 252	30 004	31 954	32 557	24 490	21 796	27 129	32 581
Potravinářské užití	t	500	1 800	6 390	5 216	7 892	6 300	9 200	9 500
Osivo	t	65	101	201	224	241	260	285	285
Krmiva a ztráty	t	0	0	0	0	0	0	0	0
Domácí užití celkem ²⁾	t	565	1 901	6 591	5 440	8 133	6 560	9 485	10 715
Vývoz	t	20 224	27 540	24 792	26 992	11 906	14 797	19 350	18 881
Konečná zásoba ²⁾	t	463	563	571	125	4 451	439	1 144	2 700

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR.

Součástí produkce máku setého je maková sláma – makovina. Jedná se o celistvé či rozbité makovice (vyprázdněné tobolky), suché bez semen s co nejmenším zbytkem stonku. Makovina se vykupuje a zpracovává pro farmaceutický průmysl, kde slouží k výrobě morfinu. V České republice se však nezpracovává, ale tvoří součást českého agrárního vývozu. Marketingový rok 2013/14 byl jeden z nejlepších pro vývozce makoviny, celkový vývoz dosáhl 752,8 t a deklarovaná vývozní hodnota byla 11 481 Kč/t. Marketingový rok 2015/16 sice zaznamenal propad vyvezeného množství oproti předchozímu roku o 292,1 t, ale došlo k významnému navýšení vývozní hodnoty na 13 425 Kč/t. Data za marketingový rok 2016/17 potvrzují trvalý trend poklesu vývozu až na úroveň 215,1 t, cena meziročně vzrostla na rekordních 15 911 Kč/t. Hodnoty za marketingové roky 2017/18 a 2018/19 vypovídají o ukončení vývozu. Otázkou je, zda bude v dalších letech vývoz makoviny obnoven.

Zahraniční obchod s makovou slámou*

Ukazatel	MJ.	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Dovoz	t	6,05	3,81	0	0	0	0	0	0
Deklarovaná dovozní hodnota	Kč/t	109 972	111 519	-	-	-	-	-	-
Vývoz	t	421,7	752,8	715,5	423,1	215,1	0	0	0
Deklarovaná vývozní hodnota	Kč/t	8 368	11 481	7 891	13 425	15 911	-	-	-

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: * maková sláma čerstvá nebo sušená, také řezaná, drcená nebo v prášku.

Mák byl v posledních letech zajímavou a rentabilní komoditou. Rentabilitu pěstování ovlivňují náklady na pěstování, hektarový výnos a realizační cena. Můžeme předpokládat, že průměrná výše nákladů se pohybuje kolem 33 000 Kč/ha a pro dosažení rentability je nutné, aby hektarový výnos překračoval 1 t. Mák je velmi specifická, u nás po mnoho let pěstovaná komodita, a proto lze předpokládat, že bude i nadále pěstování máku v České republice rentabilní, pokud pěstitelé nebudou v budoucnu postiženi podobným suchem jako v letech 2017 a 2018. Předpoklad tomu dávají bohaté pěstitelské zkušenosti při dodržení podmínky dosahování nadprůměrných sklizní o vysoké kvalitě semene s minimálním obsahem příměsí. Cílem českých pěstitelů do budoucna musí být snaha o zvyšování průměrného výnosu při současném udržení jakostních charakteristik. To je cesta, kterou se může česká produkce účinně bránit zvyšujícím se dovozům máku. Nejčastějším problémem dováženého máku je často snížená kvalita mnohdy technického máku proti standardní české produkci kvalitního potravinářského máku.

HOŘČICE

V marketingovém roce 2019/20 dosáhly pěstební plochy přes 13 tis. ha, ale celková produkce jen 10,9 tis. t. Predikce na marketingový rok 2020/21 vykazuje zvýšení plochy na 14,3 tis. ha, ale sníženou produkci z důvodu nízkého výnosu na 9,3 tis. t. Výnosy se v posledních třech letech pohybují pod hranicí 1 t/ha. Pro rok 2020/21 je odhadovaný výnos pouze 0,65 t/ha. Hlavní příčinou tohoto stavu jsou špatné agro-meteorologické podmínky. Předešlá léta 2014/15 až 2016/17 byly příznivější z hlediska výnosu, který se pohyboval kolem 1,05 až 1,07 t/ha. V odhadu na rok 2020/21 má největší podíl na pěstování hořčice v ČR Středočeský, Ústecký a Jihomoravský kraj. Nejvyšší výnosy jsou odhadovány na Vysočině, v Moravskoslezském a Karlovarském kraji.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene hořčice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	18 122	18 122	0,93	16 833
2012/13	16 949	16 949	0,91	15 466
2013/14	16 472	16 472	0,81	13 378
2014/15	18 452	18 452	1,07	19 835
2015/16	15 874	15 874	1,07	16 941
2016/17	11 770	11 770	1,05	12 391
2017/18	11 825	11 825	0,81	9 542
2018/19	12 984	12 984	0,93	12 094
2019/20	13 240	13 240	0,83	10 927
2020/21 ¹⁾	14 288	14 288	0,65	9 345

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ.

Ceny semene hořčice

Poslední dva ukončené marketingové roky se průměrná cena hořčičného semene pohybovala nad 16 tis. Kč/t. Dokonce v roce 2019/20 se cena vyšplhala na 17,5 tis. Kč/t. Předešlé dva marketingové roky (2015/16 a 2016/17) zaznamenaly propad ceny pod 16 tis. V roce 2016/17 byla cena dokonce pouze 15,2 tis. Kč/t.

Hořčičné semeno je další vhodnou vývozní komoditou, ačkoli dlouhodobé statistiky vypovídají o setrvalém trendu klesajícího vývozu sklizených semen. Vzhledem ke zvyšujícímu se vlivu greeningu je často hořčice využívána do luskovinoobilních směsek nebo zeleného hnojení. Tvorba ceny je silně závislá na situaci na zahraničních trzích. Do marketingového roku 2005/06 byla Česká republika s pravidelným vývozem vyšším než 22 tis. t hořčičného semene jedním z nejvýznamnějších pěstitelů a vývozců této komodity v Evropě. Po marketingovém roce 2006/07 začalo docházet k výkyvům poptávky po hořčičném semeni. Ta byla způsobena vstupem asijské produkce na světové trhy. Z těchto důvodů se pěstitelé začali zaměřovat na pěstování rentabilnějších plodin, hlavně máku a řepky olejné. Objem vývozu v posledních čtyřech marketingových letech nepřekračuje ročně 3 tis. t semene.

Průměrné roční CZV semene hořčice za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kč/t	15 132	18 221	18 694	16 327	15 339	15 058	15 555	16 698	16 481

Pramen: ČSÚ.

Průměrné měsíční (roční) CZV hořčičného semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2011/12	8 863	*	11 411	10 645	12 898	14 918	14 657	14 318	14 150	14 857	14 892	14 562	13 288
2012/13	14 683	16 424	15 637	14 745	16 155	16 507	16 711	15 426	16 700	19 395	*	16 375	16 251
2013/14	*	19 632	19 653	18 341	*	18 083	19 582	21 088	19 147	19 967	*	*	19 437
2014/15	*	*	15 370	17 819	17 286	17 673	16 969	18 354	14 258	17 433	*	*	16 895
2015/16	*	18 167	17 000	11 137	17 306	*	*	*	*	*	*	15 500	15 822
2016/17	*	*	18 211	*	14 250	*	13 667	14 574	*	*	15 400	*	15 220
2017/18	*	*	15 833	15 667	15 817	*	*	16 875	*	*	*	*	16 048
2018/19	*	*	16 875	*	*	15 950	16 997	*	17 440	*	*	*	16 816
2019/20	*	*	*	*	14 467	19 480	*	18 098	*	*	17 797	*	17 461
2020/21	*	*	14 363	*	*	*							14 363

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR.

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Zahraniční obchod se semenem hořčice**Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok**

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	1 759	2 759	3 023	2 091	1 993	1 656	1 404	2 582
Hodnota Kč/t	19 378	18 136	12 600	13 636	16 842	18 610	14 790	12 950

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene od ledna do listopadu 2020.

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	2 072	3 145	2 501	1 820	1 952	1 780	2 472	993
Hodnota Kč/t	20 083	14 846	13 455	13 897	17 716	17 628	13 100	13 160

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene od července do listopadu 2020.

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	4 105	4 355	3 126	2 728	2 409	1 707	846	155
Hodnota Kč/t	22 232	17 037	13 060	12 434	15 932	18 409	18 090	19 420

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene od ledna do listopadu 2020.

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	3 127	4 339	2 797	2 993	2 365	1 336	179	70
Hodnota Kč/t	23 694	12 922	13 218	13 184	18 186	17 124	19 720	18 470

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene od července do listopadu 2020.

Bilance výroby a užití hořčičného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	16 472	18 452	15 874	11 770	11 825	12 984	13 240	14 288
Hektarový výnos	t/ha	0,81	1,07	1,07	1,05	0,81	0,93	0,83	0,65
Produkce	t	13 378	19 835	16 941	12 391	9 542	12 094	10 927	9 345
Dovoz	t	2 163	3 353	2 715	1 978	2 053	1 964	2 724	2 675
Celková nabídka	t	16 763	25 083	22 091	16 167	12 946	14 496	15 931	13 851
Domácí užití celkem ²⁾	t	5 000	11 000	11 000	5 000	3 000	4 000	4 500	11 000
Vývoz	t	9 868	11 648	9 293	9 816	9 508	7 492	5 224	5 568
Konečná zásoba ²⁾	t	1 895	2 435	1 798	1 351	438	3 004	1 831	2 696

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR.

V marketingovém roce 2019/20 bylo z ČR vyvezeno celkem 9,6 tis. t hořčičného semene (včetně osiva) a konečné zásoby byly celkem 1,8 tis. t (snížení o téměř 1,2 tis. t). Výhled na marketingový rok 2020/21 předpokládá zvýšení plochy hořčice, ale při nižší produkci, vzhledem k výnosu. Dovoz se předpokládá o něco vyšší než předešlý rok a u vývozu se očekává výrazný propad.

LEN OLEJNÝ

Pěstitelská plocha olejného lnu v roce 2020 zaznamenala mírný nárůst oproti rokům 2019 a 2018. Největší oseté plochy vykázaly kraje Olomoucký, Královéhradecký a Plzeňský. Průměrný hektarový výnos činil dle údajů Českého statistického úřadu 1,23 t/ha a bylo sklizeno 1 584 t semenné produkce.

Sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene lnu olejného v ČR

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	2 475	1,39	3 433
2012/13	1 683	1,29	2 402
2013/14	1 513	1,37	2 066
2014/15	1 813	1,32	2 390
2015/16	1 599	1,33	2 127
2016/17	1 481	1,51	2 237
2017/18	1 722	1,36	2 349
2018/19	1 258	1,39	1 751
2019/20	1 082	1,25	1 350
2020/21 ¹⁾	1 287	1,23	1 584

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ Odhad ČSÚ, září 2020.

Většina porostů byla oproti předcházejícím letům sklizena na konci srpna nebo v zářijových dnech s relativně většími problémy s ohledem na nepřítomnost slunečných dnů. Z toho plyne i reálný předpoklad části nepřilíš kvalitní produkce semen využitelné pro potravinový průmysl. Následkem, podobně jako na konci minulého roku, bude nedostatek kvalitních semen olejného lnu z domácí produkce, která zřejmě nahrazena zvýšeným zahraničním dovozem.

Len olejný má v ČR dlouhou tradici pěstování a zaslouženě se řadí mezi důležité olejniny. Pěstitelské plochy lnu v ČR jsou dlouhodobě nízké a jejich celková výměra meziročně značně kolísá. V současné době se pěstuje pouze len olejný, produkce přadného lnu byla ukončena v roce 2010. Sklizené semeno lnu olejného se používá především v potravinářském průmyslu. I přes nízké pěstitelské plochy i nadále pokračuje šlechtění a registrace nových odrůd lnu olejného. Stejně jako i v předchozích letech, také v pěstitelském roce 2020 byly zjištěny variabilní výnosy semen a tuku v sortimentu vybraných odrůd. Všechny současné odrůdy prokazují vysokou schopnost produkce semen. Důležitým předpokladem úspěšného pěstování je potřeba přihlédnout k místním půdně-klimatickým podmínkám. Pro pěstitele se naskýtá široká možnost využití nových vysoce kvalitních a plastických odrůd.

Vývoj sklizňových ploch olejného lnu v ČR podle krajů (ha)

Území kraj	Plocha ha	Výnos t/ha	Produkce t
Česká republika	1 287	1,42	1 830
Hl. m. Praha	-	-	-
Středočeský	104	1,30	135
Jihočeský	53	1,70	89
Plzeňský	229	1,79	411
Karlovarský	0	0	0
Ústecký	18	1,27	23
Liberecký	0	1,74	1
Královéhradecký	283	1,20	341
Pardubický	115	1,61	185
Vysočina	72	1,74	126
Jihomoravský	15	1,19	18
Olomoucký	316	1,25	395
Zlínský	2	1,23	2
Moravskoslezský	78	1,34	104

Pramen: ČSÚ.

Ceny lněného semene

Průměrné ceny zemědělských výrobců zaznamenaly od roku 2016 výrazné snížení, kdy např. v roce 2018 činila cena pouhých 13 505 Kč/t. V roce 2020 byla cena 15 711 Kč/t. Cenově nejlepší byly léta 2014–2016 kdy se cena vyšplhala nad 17 tis. Kč/t. V roce 2015 se cena vyšplhala téměř na 18 tis. Kč/t. Tyto ceny jsou tvořeny z cen semene pro technické zpracování.

Průměrné roční CZV lněného semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kč/t	13 370	16 191	17 632	17 961	17 434	15 308	13 505	14 026	15 711

Pramen: ČSÚ.

Sledování průměrných cen lněného semene Českým statistickým úřadem vykazuje od dubna 2016 rozsáhlé výpadky dat. Pro minimální počet dostupných statistických údajů jsou uvedeny pouze průměrné roční ceny.

Průměrné roční CZV lněného semene za marketingový rok

Marketingový rok	2012/13	2013/14	2015/16	2016/17 ¹⁾	2017/18 ¹⁾	2018/19 ¹⁾	2019/20 ¹⁾	2020/21 ¹⁾
Kč/t	16 312	16 920	17 855	*	*	*	*	*

Pramen: ČSÚ, přepočít MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ Údaje za jednotlivé měsíce marketingového roku nejsou k dispozici.

Zahraniční obchod se lněným semenem

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	2 463	3 169	3 502	6 042	8 165	8 281	9 696	8 164
Hodnota v Kč/t	16 186	15 279	14 960	13 339	13 767	11 343	14 020	16 140

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene od ledna do listopadu 2020.

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	2 794	3 328	4 460	7 977	8 434	8 860	9 064	3 402
Hodnota v Kč/t	15 503	15 380	13 709	13 671	11 366	13 836	15 080	16 150

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene od července do listopadu 2020.

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	4 013	3 213	2 717	6 889	9 937	5 912	6 271	5 402
Hodnota v Kč/t	16 851	15 561	14 481	16 871	18 308	16 374	18 170	21 420

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene od ledna do listopadu 2020.

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	4 206	3 526	3 153	10 482	8 446	5 657	5 789	2 224
Hodnota v Kč/t	16 735	14 259	15 182	18 269	16 536	18 203	19 300	22 360

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene od července do listopadu 2020.

Bilance výroby a užití lněného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Produkce	t	2 066	2 390	2 127	2 237	2 349	1 751	1 350	1 584
Dovoz	t	2 794	3 421	4 508	8 065	8 529	9 500	9 147	9 227
Celková nabídka	t	5 341	5 952	7 017	10 933	10 974	11 739	11 482	12 793
Domácí užití celkem ²⁾	t	900	2 000	3 100	100	1 600	2 200	3 500	5 000
Vývoz	t	4 300	3 570	3 286	10 737	8 886	9 000	6 454	5 717
Konečná zásoba ²⁾	t	141	382	631	96	488	539	1 982	2 076

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR.

SÓJA LUŠTINATÁ

Sója má své dlouhodobé pěstitele v České republice, ale v letošním roce se rozšířila základna pěstitelů sóji i o nové či staronové pěstitele, což dokazuje i rozšíření výměry z 12 240 ha na 14 145 ha. Dlouhodobě bývá nejvíce zaseté sóji ve Středočeském a Moravskoslezském kraji, dále se plocha výrazně rozšířila na výměru více jak o 1 500 ha v kraji Královéhradeckém a na jižní Moravě, tzn. V Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Nejvyšší nárůsty plochy sóji byly v roce 2020 zaznamenány v Jihočeském kraji o 60 % (+201 ha), dále na území Čech v Královéhradeckém kraji o 43 % (+486 ha). Nejvyšší nárůst ploch sóje na jižní Moravě byl zjištěn v Olomouckém kraji, a to o 49 % (+485 ha), ještě se také výměra sóji rozšířila v Jihomoravském kraji o 30 % (+371 ha) a Zlínském kraji o 25 % (+275 ha). Tento pozitivní trend neplatil u všech krajů, naopak některé kraje zaznamenaly pokles výměry sóji, a to Ústecký kraj, kde byl nejvýraznější pokles o 23 % (-151 ha). Následují regiony, kde se výměra snížila v řádech desítek hektarů, kterými jsou hlavní město Praha o 27 % (-40 ha), Liberecký kraj o 14 % (-32 ha) a Plzeňský kraj o 8 % (-13 ha).

Celkově lze zhodnotit rok 2020 z pohledu pěstování sóji jako příznivý až velmi dobrý. V dubnu počasí naznačovalo, že bude následovat suchý ráz počasí. Opak byl pravdou zvláště v květnu a červnu. Porosty ovlivňovaly další faktory, jako chladný začátek vegetace, což mělo za následek vyšší nasazení lusků. Nerovnoměrná distribuce a vysoké úhrny srážek přispěly půdním škraloupem až „krustou“ hlavně na těžších a slévavých půdách. Nemůžeme opomenout ani škůdce, kromě tradičních okusů rostlin zající působili značné škody i holubi.

První porosty byly založeny v polovině druhé dekády dubna a dále setí probíhalo až do konce května, kvůli poškození vzcházejících porostů holuby poblíž městských aglomerací, technologických center a skladů, případně vedení vysokého napětí. Poškozené porosty byly buď prořídle nebo místy poškozené tak, že se na pozemcích nacházela téměř prázdná místa. Některé porosty byly tak poškozené až zdecimované opakovanými nálety holubů, že musely být založeny znovu v druhé polovině května.

V době vzcházení byla velmi dobrá účinnost půdních herbicidů díky dobrým vláhovým podmínkám. Ať se jednalo o aplikaci jednoho přípravku, např. Stomp Aqua nebo kombinace více přípravků. Porosty zaseté na začátku agrotechnického termínu byly nejčastěji ošetřené kombinací dvou účinných látek, naopak porosty založené v první dekádě května stačilo ošetřit např. Stompem Aqua, nebo tyto porosty byly ošetřeny přímo herbicidem určeným pro opravu během vegetace. Porosty, které byly založeny v první polovině druhé dekády a třetí dekádě dubna, musely být také ošetřeny opravným postřikem, z důvodu druhotného zaplevelení.

Značný vliv na celkový stav porostů mělo počasí v květnu a červnu. Teplotně byl květen chladný a srážkově průměrný, někde i mírně nadprůměrný měsíc podpořil vyšší nasazení lusků. Červen se zařadil průběhem teplot mezi teplotně normální měsíce, naopak srážkově patřil červen mezi nadprůměrné, o čem svědčí 150 % až téměř 300 % normálu úhrnu srážek. Teplo a vlhko napomáhalo k rozvoji plísně sóje (*Peronospora manshurica*), která se vyskytovala na listech, ale na celkovém výnosu vliv choroby znát nebyl. Teplo a dostatek vláhy podpořily růst rostlin, které se výškou pohybovaly od 80 cm až přes 1 m. Vyšší porosty byly náchylnější k přilehnutí v kombinaci s vysokými denními úhrny srážek nebo vlivem větru.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce sóji v České republice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
2011/12	7 584	7 584	2,36	17 934
2012/13	5 742	5 742	2,29	13 149
2013/14	6 507	6 507	2,07	13 471
2014/15	7 242	7 242	2,28	16 493
2015/16	12 311	12 311	1,64	20 238
2016/17	10 608	10 608	2,40	25 492
2017/18	15 334	15 334	2,41	37 012
2018/19	15 230	15 230	1,89	28 751
2019/20	12 240	12 240	2,05	25 085
2020/21 ¹⁾	14 145	14 145	2,33	33 019

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2020.**Zahraniční obchod ČR se sójovými boby**

Mezi hlavní země, které se nejvýznamněji podílely na dovozu sójových bobů do České republiky v roce 2020 patřilo Německo, Slovensko, Rakousko a Belgie. Vývoz sójových bobů z České republiky je v porovnání s dovozem méně významný.

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	36 901	34 766	20 422	18 168	16 680	17 175	23 198	15 923
Hodnota Kč/t	11 520	11 317	10 348	9 784	10 043	9 950	9 170	10 350

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz sójových bobů od ledna do listopadu 2020.**Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok**

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	34 296	27 181	19 704	17 047	16 077	18 514	22 370	7 241
Hodnota Kč/t	11 496	11 074	9 761	10 131	9 744	10 055	9 220	10 540

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz od července do listopadu 2020.**Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok**

Kalendářní rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Množství v t	1 707	5 551	3 993	4 890	6 386	3 848	882	7 036
Hodnota Kč/t	13 442	13 036	12 487	11 460	11 122	11 835	14 830	10 460

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz sójových bobů od ledna do listopadu 2020.

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Množství v t	5 476	2 945	4 498	5 864	5 498	2 209	2 827	4 513
Hodnota Kč/t	13 403	12 909	12 018	11 388	11 203	11 984	11 530	10 030

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz od července do listopadu 2020.

Bilance výroby a užití sóji

Ukazatel	MJ.	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	6 507	7 242	12 311	10 608	15 334	15 230	12 240	14 145
Hektarový výnos	t/ha	2,07	2,28	1,64	2,40	2,41	1,89	2,05	2,33
Produkce	t	13 471	16 493	20 238	25 492	37 012	28 751	25 085	33 019
Dovoz	t	35 377	36 570	54 321	27 601	18 131	20 888	24 000	16 955
Celková nabídka	t	50 656	54 463	75 952	54 093	58 003	52 179	51 210	51 784
Domácí užití celkem ²⁾	t	42 158	48 971	69 068	42 494	46 292	46 500	45 000	42 000
Vývoz	t	7 098	4 099	5 884	8 739	9 171	3 554	4 400	8 651
Konečná zásoba ²⁾	t	1 400	1 393	1 000	2 860	2 540	2 125	1 810	1 133

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR;

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR.

ÚKZÚZ každoročně publikuje Seznam doporučených odrůd (SDO) sóji s cílem usnadnit pěstitelům, zpracovatelům i množitelům orientaci v poměrně širokém sortimentu nabízených odrůd. Seznam jako zdroj nezávislých a objektivních informací vychází z výsledků víceletých odrůdových pokusů prováděných v poměrně široké síti zkušebních stanic ÚKZÚZ a spolupracujících organizací. Odrůdy sóji jsou v SDO zařazeny do tří ranostních skupin podle délky vegetační doby.

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Podle údajů USDA se od marketingového roku 1993/94 (229,1 mil. t) do roku 2019/20 zvýšila světová produkce hlavních druhů olejnin o 152 % na 579 mil. t a světová spotřeba rostlinných olejů vzrostla z 63,7 mil. t. na 203 mil. t., tzn. o téměř 119 %.

Za stejné období se zvýšila globální spotřeba pokrutin a šrotů olejnin o 161 % na 342 mil. t. Mnoho let je patrný trend zvyšující se světové spotřeby rostlinných olejů. Oleje jsou využívány nejen pro potravinářství, ale i k technickému využití a v neposlední řadě ke krmivářským účelům. Díky takto širokým možnostem využití dochází k rozšiřování světových pěstebních ploch olejnin a další intenzifikaci pěstování. To je mnohdy doprovázeno negativními vlivy, jako je např. nerespektování dobré pěstitelské praxe plodin na zemědělských pozemcích. Se stále zvyšující se spotřebou palmového oleje dochází k rozšiřování palmových plantáží na úkor pralesů apod.

Celosvětový vývoj produkce a spotřeby olejnin, rostlinných olejů, pokrutin a šrotů olejnin

Globální ukazatele	Mj.	1993/94	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Celková sklizňová plocha olejnin	mil. ha	116,30	264,77	267,77	280,34	281,46	279,01	282,74
Celková produkce olejnin	mil. t	229,10	524,10	572,84	575,35	600,47	574,62	595,68
Celková produkce rostlinných olejů	mil. t	63,50	176,30	188,41	197,95	203,84	207,06	209,1
Celková spotřeba rostlinných olejů	mil. t	63,70	177,49	183,35	191,04	197,33	202,81	207,94
Konečná zásoba rostlinných olejů	mil. t	6,00	22,37	22,05	23,27	22,66	22,77	20,10
Celková produkce šrotů olejnin	mil. t	131,50	305,19	319,77	330,56	341,36	338,59	352
Celková spotřeba šrotů olejnin	mil. t	130,60	301,92	315,56	326,40	328,97	342,02	350,37
Konečná zásoba šrotů olejnin	mil. t	6,00	17,12	17,00	17,73	16,24	13,90	11,62

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2020.

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad z prosince 2020.

Využití a zpracování olejnin v ČR

Možnosti využití řepkového semene doznaly v posledním desetiletí výrazných změn. V minulosti byla většina produkce využívána k potravinářským a krmivářským účelům. V posledních letech došlo k masivnímu rozvoji produkce biopaliv. Produkce 1,5 tis. t řepkové bionafty z roku 1992 stoupla na 200 tis. t v roce 2011. V roce 2013 bylo vyrobeno 181 tis. t. FAME a v roce 2014 více než 219 tis. t FAME. Poslední roky (2015 až 2017) byly ve znamení poklesu produkce na cca. 150 tis. t. Výrazně se změnily též poměry v dovozu a vývozu rostlinných olejů a tuků. Jejich vysoké dovozy jsou převážně ve formě základního zpracování nebo již finálních výrobků. Tuzemská produkce tukového průmyslu se snaží prosadit na zahraničních trzích.

Z následující tabulky je zřejmé, že v marketingovém roce 2019/20 došlo ke snížení hodnoty vývozu olejnin na 5 669 mil. Kč, oproti předešlému roku o 1 038 mil. Kč. Obecně lze říci, že oproti roku 2019/20 došlo u všech vývozních položek k většímu či menšímu snížení vývozní hodnoty. Po výrazném poklesu vyvezených olejů došlo opět ke snížení v posledním ukončeném marketingovém roce na 7 911,9 mil. Kč. Cena daleko nedosahuje úspěšných let 2015/16 a 2016/17, kdy se cena pohybovala nad 10 mld. Kč.

Statistická hodnota zahraničního obchodu ČR s olejinami a jejich produkty (v mil. Kč)

Ukazatel		2016/17		2017/18		2018/19		2019/20	
		Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Olejiny (KN 1201-1208)		4 192,2	5 645,9	5 438,8	4 053,5	6 435,7	6 707,4	5 889,2	5 669,4
z toho	semeno řepky	1 626,3	3 750,1	2 705,2	2 097,4	3 493,2	4 480,8	3 026,3	3 301,3
	semeno máku	104,6	950,0	186,7	1 075,8	266,8	1 344,0	108,0	1 392,3
Rostlinné oleje (KN 1507-1515)		6 479,1	11 002,4	4 489,7	7 488,0	3 831,5	7 963,1	3 877,8	7 911,9
z toho	z toho řepkové oleje	4 011,0	9 123,8	1 670,2	5 305,7	936,6	5 368,1	874,0	5 602,6
	sójové oleje	196,3	2,9	217,7	14,2	306,8	106,8	311,4	80,0
	palmové oleje	523,2	26,1	428,4	33,5	22,0	0,1	360,1	32,8
Margariny (KN 1517)		1 141,8	70,4	1 286,3	88,8	1 691,9	138,2	1 609,2	105,0
Šroty a pokrutiny olejin (SITC 0813)		4 024,3	2 538,9	4 079,6	2 130,2	4 208,8	2 833,0	3 996,6	3 238,0
Hodnota celkem		22 298,8	33 110,5	20 502,6	22 287,1	21 193,3	28 941,5	20 052,60	27 333,30
Obchodní saldo		10 811,7		1 784,5		7 748,2		7 280,7	

Pramen: ČSÚ.

Pro zahraniční agrární obchod České republiky představuje vývoz řepkového semene i řepkových olejů zajímavý obchodní potenciál. Významný podíl mezi krmivy používanými v ČR zaujímá využití extrahovaných šrotů a pokrutin po zpracování olejin. Tuzemská spotřeba krmiv je velmi významně kryta dovozy sójových extrahovaných šrotů.

Spotřeba a ceny olejů a tuků v ČR

Podle sledování spotřeby rostlinných olejů a tuků prováděné ČSÚ je patrné několik dlouhodobých trendů. Dlouhodobá spotřeba rostlinných olejů a tuků stagnuje v rozmezí 15,9 až 17,7 kg/obyv. za rok. Od roku 2009 (9,5 kg/obyv. za rok) každoročně vzrůstá spotřeba jedlých rostlinných olejů, v roce 2018 i 2019 dosáhla 10,4 kg/obyv. za rok. Nabídka olejů se stále rozšiřuje a zákazníci jsou lépe informováni o vhodnosti používání jednotlivých druhů rostlinných olejů. Stále vyšší oblíbenosti doznávají řepkové a olivové oleje. Ve spotřebě másla je také zřejmý zvyšující se trend spotřeby ze 4,5 kg/obyv. za rok v roce 2009 na 5,4 kg/obyv. za rok v roce 2019. Spotřeba sádla zaznamenala nepatrný pokles ze 4,7 kg/obyv. za rok v letech 2006–2008 na současných 4,4 kg/obyv. za rok. Oproti roku 2018 zde nedošlo ke změnám.

S rozšiřující se nabídkou jsou na trhu dostupné kromě běžných olejů (řepkový, slunečnicový, olivový) i další méně známé druhy (palmový, kukuřičný, sójový, arašídový).

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků v ČR (v kg/obyv. za rok)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
JROT*	16,3	16,3	16,4	16,9	17,2	17,0	17,2	17,6	17,7	17,6
z toho JRO**	9,6	9,7	9,7	9,9	10,1	10,0	10,1	10,3	10,4	10,4
Máslo	4,9	5,0	5,2	5,1	5,1	5,5	5,4	5,0	5,1	5,4
Sádlo	4,7	4,8	4,7	4,5	4,5	4,4	4,5	4,4	4,4	4,4

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: * Jedlé rostlinné oleje a tuky;

** Jedlé rostlinné oleje.

Zahraniční obchod České republiky s rostlinnými oleji a tuky**Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok**

Skupina olejů:	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Řepkový	239 263,9	289 310,5	122 081,4	51 659,8	40 861,2	28 821,6
Slunečnicový ²⁾	52 927,3	39 235,2	49 175,9	52 797,3	65 782,8	56 996,9
Sójový	9 276,1	9 556,0	10 508,8	14 197,4	18 298,7	14 549,5
Palmový	17 619,7	21 590,8	21 242,3	18 323,1	18 405,1	16 557,7
Kokosový	3 040,4	2 859,9	3 123,9	3 037,7	2 733,3	2 737,7
Lněný	803,7	651,0	1 166,1	829,5	364,8	431,5
Olivový ³⁾	6 997,2	12 295,7	2 459,3	7 088,0	6 177,5	4 923,0
Ostatní ⁴⁾	1 749,8	1 966,1	2 449,8	1 968,3	1 974,3	1 761,7
Oleje celkem	331 678,1	377 465,2	212 207,5	149 901,1	154 597,7	126 779,6

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu;

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce;

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce.

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Řepkový	290 607,6	184 250,5	81 524,0	48 464,8	19 444,8	11 494,7
Slunečnicový ²⁾	50 387,2	42 271,3	52 418,6	63 267,3	29 533,4	25 245,3
Sójový	9 734,4	9 455,1	11 377,2	18 236,2	8 792,5	6 805,1
Palmový	20 454,0	21 086,1	21 103,6	18 800,0	8 178,5	7 537,4
Kokosový	3 164,0	3 031,1	3 013,6	2 996,1	926,4	992,9
Lněný	684,5	513,5	1 332,6	646,9	98,0	130,4
Olivový ³⁾	9 161,2	7 194,3	2 330,8	7 694,3	2 551,2	2 229,9
Ostatní ⁴⁾	1 850,0	2 308,7	2 153,0	1 925,6	1 024,6	734,7
Oleje celkem	386 042,9	270 110,6	175 253,4	162 031,2	70 549,4	55 170,4

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2020;

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce;

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce.

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Řepkový	525 335,0	525 704,9	313 859,5	265 651,1	253 186,6	252 784,3
Slunečnicový ²⁾	53 577,8	50 729,4	77 703,6	87 026,3	98 359,1	80 838,1
Sójový	299,3	147,2	540,4	3 216,9	6 166,5	1 260,6
Palmový	615,9	862,4	3 337,8	5 452,6	5 614,5	4 757,6
Kokosový	291,5	355,2	450,3	240,8	230,4	251,1
Lněný	15,8	16,3	767,7	412,0	20,4	27,9
Olivový ³⁾	926,8	1 005,2	727,6	1 618,8	1 208,8	1 038,1
Ostatní ⁴⁾	1 705,2	3 297,9	2 341,1	1 927,9	2 725,3	2 714,1
Oleje celkem	582 767,3	582 102,2	399 728,0	365 546,4	367 511,6	343 671,8

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu;²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce;³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce.**Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok**

Skupina olejů:	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Řepkový	549 554,9	409 562,2	268 245,9	279 211,2	113 606,7	121 024,5
Slunečnicový ²⁾	53 103,0	67 852,0	78 895,6	104 458,1	39 399,9	34 916,2
Sójový	153,4	148,5	752,0	5 855,4	3 290,9	323,6
Palmový	816,4	1 556,2	1 556,2	5 635,1	2 815,6	2 502,1
Kokosový	333,8	499,8	284,5	227,6	96,9	115,1
Lněný	20,2	65,0	891,7	240,8	9,4	16,6
Olivový ³⁾	1 138,8	600,8	684,1	1 669,4	398,1	578,1
Ostatní ⁴⁾	1 344,6	4 100,5	1 051,9	1 900,7	2 498,4	2 317,9
Oleje celkem	606 465,1	484 385,0	352 361,9	399 198,3	162 115,9	161 794,1

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2020;²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce;³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv;⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce.**Dovoz a vývoz margarínů v t, za kalendářní rok**

Kalendářní rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Dovoz	46 016	42 116	48 400	47 789	44 165	54 923
Vývoz	2 672	1 807	2 655	2 832	3 048	3 020

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od ledna do listopadu 2020.**Dovoz a vývoz margarínů v t, za marketingový rok**

Marketingový rok	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Dovoz	43 139	43 632	49 995	48 367	22 310	27 557
Vývoz	2 077	2 093	2 757	3 383	1 256	2 053

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od července do listopadu 2020.

Zahraniční obchod s extrahovanými šroty a pokrutinami

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Sójové	407 404	363 737	383 490	374 571	150 092	317 231
Řepkové	70 572	65 223	82 493	106 002	99 928	105 671
Slunečnicové	22 830	31 819	59 307	54 662	37 481	46 741
Lněné	170	137	101	71	91	105
Ostatní	3 060	2 282	4 258	4 473	4 137	754
Celkem	504 036	463 198	529 649	539 779	291 729	470 502

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu 2020.

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21 ¹⁾
Sójové	388 317	366 208	373 700	374 571	150 093	146 086
Řepkové	68 902	58 456	101 065	108 461	47 074	47 010
Slunečnicové	29 740	41 141	65 548	42 569	15 214	19 672
Lněné	148	114	95	69	91	39
Ostatní	3 605	2 966	4 577	4 675	1 742	356
Celkem	490 712	468 885	544 985	530 345	214 214	213 163

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2020.

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹⁾
Sójové	25 688	17 998	7 706	7 571	2 637	17 385
Řepkové	346 238	363 789	341 388	378 817	375 381	463 403
Slunečnicové	24 289	29 193	72 252	85 421	77 149	70 942
Lněné	-	-	1	3	4	6
Ostatní	6 079	763	1 192	1 225	1 525	303
Celkem	402 294	411 743	422 539	473 037	456 696	552 039

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu 2020.

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2019/20 ¹⁾
Sójové	22 510	7 115	10 390	7 571	2 638	9 413
Řepkové	365 860	382 631	320 238	394 228	184 402	212 088
Slunečnicové	26 090	54 457	74 049	88 484	33 637	33 476
Lněné	-	-	2	3	2	2
Ostatní	3 111	897	1 148	1 315	822	-
Celkem	417 571	445 100	405 827	491 604	221 501	254 979

Pramen: ČSÚ.

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2020.

NEPOTRAVINÁŘSKÉ UŽITÍ OLEJNIN

Stále více zdůrazňované dopady změny klimatu, jak od laické tak i od vědecké veřejnosti, vyvolávají požadavky na účinná opatření k výraznému snižování emisí skleníkových plynů. Evropská komise (EK) reagovala na informace o změně klimatu přestavením nových strategií (Zelená dohoda pro Evropu, Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti a Strategie Od zemědělce ke spotřebiteli) v této oblasti, které společně s novou SZP mají vést k celkovém zlepšení situace v EU. V čele s novým vedením si EU vytyčilo za cíl, stát se do roku 2050 klimaticky neutrálním kontinentem. EK se zde zaměřuje na komplexní přístup k revizi stávajících a vytváření nových zákonných předpisů pro splnění cílů v oblasti klimatu.

Od začátku března 2020 však politické agendě v Evropě a na celém světě dominovala pandemie COVID–19. Finanční balíček (Next generation EU – NGEU) o celkovém objemu 750 miliard EUR má pomoci překonat recesi v nejrychlejším možném čase. Vůbec poprvé je EK oprávněna tuto částku zvýšit na kapitálových trzích. Podle rozhodnutí evropských prezidentů tyto fondy musí být úzce spojeny s prostředky Víceletého finančního rámce (Multiannual Financial Framework). To určuje, vedle rámce SZP, podmínky pro ochranu klimatu. Je stanoveno, že cíl EU v oblasti ochrany klimatu se promítne do odvětvové legislativy pro národní podpory také v dopravě, energetice a zemědělství. Související usnesení proto stanoví, že je potřeba věnovat alespoň 30% částku z rozpočtu EU nebo NGEU k dosažení cílů ochrany klimatu. Doprava hraje klíčovou roli při snižování emisí skleníkových plynů. Zatímco podíl nových registrací vozidel, které se týkají elektromobility, bude neustále a významně stoupat, vozidla se spalovacími motory budou v roce 2030 stále představovat většinu vozidel. To platí jak pro osobní automobily, tak pro lehká užitková vozidla, a především pro vozidla používaná v nákladní dopravě a zemědělství. Zde, stejně jako v letectví a lodní dopravě, budou z dlouhodobého hlediska stále zapotřebí kapalné a plynné zdroje energie. Cíle snižování v odvětví dopravy proto nelze dosáhnout bez udržitelných obnovitelných paliv.

Certifikovaná biopaliva přimíchávaná do fosilních paliv nebo používaná jako čisté palivo jsou prozatím nejlepší a nákladově efektivní cestou, jak zajistit provoz vozidel, která jsou v současné době v provozu a zároveň vyhovují požadavkům ochrany klimatu. Certifikovaná biopaliva jistě nejsou jediným řešením, ale představují vhodnou alternativu běžných fosilních paliv.

Na udržitelnost certifikovaná a z hlediska emisí GHG zdokonalená bionafta z řepkového oleje může, zároveň s jinými obnovitelnými palivy a moderními motory, představovat významný příspěvek k dekarbonizaci silniční dopravy, zemědělství a lesnictví v krátkodobém a střednědobém výhledu. Bionafta představuje v současnosti jedinou komplexní možnost dekarbonizace nákladní dopravy a dalších strojů, které vykazují velkou spotřebu motorové nafty.

Výroba a spotřeba bionafty

Prvenství ve využívání certifikovaných biopaliv na trhu EU si i v roce 2019 před bioethanolem udržely FAME/MEŘO a produkty hydrogenačního zpracování rostlinných olejů, obdobných triglyceridických surovin a volných mastných kyselin HVO/HEFA. Výroba bionafty (FAME/MEŘO) v EU dosáhla v roce 2019 cca 12,4 mil. t a byla o 1,5 % nižší než v roce 2018. Vzrostla produkce HVO/HEFA o cca 13 % oproti roku 2018 na cca 3 mil. t. V EU-28 dosahují výrobní kapacity FAME/MEŘO a HVO/HEFA cca 22 mil. t.

Při celkové produkci FAME/MEŘO a HVO/HEFA 15,4 mil. t v roce 2019 tak byly tyto kapacity využity na 70 %. Celosvětově produkce FAME/MEŘO ve výši 38,8 mil. t představuje téměř 12% nárůst oproti roku 2018. Celkově produkce HVO/HEFA stoupla ze 4,883 mil. t v roce 2018 na 5,743 mil. t v roce 2019, tj. nárůst o cca 18 %.

Produkce FAME/MEŘO a HVO/HEFA v jednotlivých zemích EU a celosvětově v letech 2012 – 2019 (tis. t)

FAME /MEŘO		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Belgie		308	300	446	248	235	290	252	270
Dánsko		109	200	200	140	140	120	120	130
Německo		2 600	2 600	3 000	3 085	3 119	3 208	3 344	3 400
Anglie		249	267	143	149	342	467	476	520
Francie		2 120	2 100	2 174	2 230	1 888	2 095	2 299	1 900
Itálie		287	459	580	577	576	692	752	750
Holandsko		332	606	734	650	636	929	839	807
Rakousko		265	217	292	340	307	295	287	290
Polsko		592	648	692	759	871	904	881	966
Portugalsko		304	306	335	359	334	333	338	285
Švédsko		127	130	157	139	109	66	258	130
Slovinsko		6	15	0	0	0	0	0	0
Slovensko		110	105	101	125	110	109	110	110
Španělsko		472	581	894	971	1 160	1 515	1 767	1 615
Česká republika		173	182	219	168	149	157	194	248
Ostatní EU		669	724	722	754	811	672	646	949
EU-28		8 723	9 440	10 689	10 694	10 787	11 852	12 563	12 370
Celosvětově:		21 520	24 178	27 164	25 290	28 983	31 332	34 792	38 836
z toho	USA	3 300	4 523	4 230	4 217	5 226	5 316	6 185	5 742
	Argentina	2 455	1 998	2 584	1 811	2 659	2 871	2 429	2 147
	Brazílie	8 391	2 567	3 009	3 464	3 345	3 776	4 708	5 193
	Indonésie	1 880	2 411	3 162	1 283	2 877	2 742	3 550	7 360
HVO/HEFA celkem:		2 244	2 701	3 871	3 909	4 143	5 010	4 883	5 743
z toho	EU-28	1 337	1 400	1 903	2 076	2 093	2 750	2 665	3 018
	USA	150	480	1 075	875	1 050	1 300	1 450	1 750
	Ostatní ve světě	757	821	893	958	1 000	960	768	975

Zdroj: F.O. Licht, stav 2020, UFOP Annual report, 2019/2020.

V roce 2019 činila celosvětová spotřeba FAME/MEŘO 38 513 tis. t, což je o 12,6 % více než v roce 2018. U HVO/HEFA se ve stejném období zvýšila celosvětová spotřeba o 24 % na 5 385 tis. t. Spotřeba FAME/MEŘO a HVO/HEFA je stimulována téměř výhradně povinnostmi EU a jednotlivých členských států vyplývajících ze zákonných předpisů transponujících směrnice RED, FQD a ILUC do národních legislativ a v podstatně menší míře daňovými pobídkami. Dostupné průběžné statistické údaje ukazují na snížení úrovně spotřeby FAME/MEŘO a HVO/HEFA v roce 2020 na úroveň roku 2018 v důsledku omezení pohybu vyvolaných COVID-19, ekonomické recese a následného snížení použití motorové nafty. Ukazuje se, že tento pokles bude ale nižší než pokles spotřeby motorové nafty z důvodu plnění výše uvedených povinností. Řepkový olej zůstává nejvýznamnější surovinou pro výrobu FAME se 43% podílem na trhu v roce 2019. S velkým odstupem následuje použitý kuchyňský olej (UCOME) s cca 20% podílem ze všech použitých vstupních surovin.

Celosvětová spotřeba bionafty – FAME/MEŘO a HVO/HEFA v letech 2012–2019 (v tis. t)

FAME/MEŘO		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celosvětově:		21 470	23 283	27 568	25 013	28 726	29 899	34 205	38 513
z toho	EU-28	10 997	9 938	10 796	10 396	10 063	11 092	12 472	13 382
	USA	2 995	4 759	4 719	4 977	6 946	6 612	6 312	6 032
	Argentina	875	885	970	1 014	1 033	1 173	1 098	1 071
	Brazílie	2 304	2 510	2 880	3 368	3 333	3 753	4 678	5 167
	Indonésie	471	737	1 299	585	2 306	1 999	2 900	5 850
HVO/HEFA celkem:		1 999	2 601	3 546	3 839	4 207	4 681	4 335	5 385
z toho	EU-28	1 456	1 169	1 753	2 109	2 233	2 466	2 261	2 360
	USA	303	1 230	1 440	1 515	1 745	1 779	1 817	2 675
	Ostatní ve světě	240	202	353	215	229	436	257	350

Zdroj: F.O. Licht, stav 2020, UFOP Annual report, 2019/2020.

Tuzemská bilance výroby, vývozu, dovozu a uplatnění bionafty na trhu s pohonnými hmotami

Bilanci výroby, vývozu, dovozu a uplatnění na trhu ČR FAME/MEŘO, B100, HVO/HEFA, SMN B30 a SMN HVO/HEFA 30 v letech 2013–2020 uvádí tabulka níže. Výroba FAME/MEŘO dosáhla 258,6 tis. t v roce 2020 a byla tak o 4 % vyšší než v roce 2019. Z vyrobeného množství tvořily MEŘO 171,7 tis. t, methylestery živočišných tuků kat. I a 2 (TME) 54,5 tis. t, methylestery použitých kuchyňských olejů (UCOME) 31,9 tis. t a methylestery VMK (MEFA) 550 t. Dovoz FAME/MEŘO stoupl o 40 % na 248 tis. t oproti roku 2019 a jeho vývoz o 32 % na 141,8 tis. t. Pro výrobu SMN HVO/HEFA 30 a přimíchávání do motorové nafty se dovezlo 56,5 tis. t HVO/HEFA. Hrubá spotřeba FAME/MEŘO stoupla v roce 2020 o 13 % na 359,7 tis. t. Z bilance pohonných hmot v ČR publikované GŘ cel přitom vyplývá, že v roce 2020 došlo ke snížení spotřeby motorové nafty (5 007,2 mil. l) o 10 % ve srovnání s rokem 2019 (5 576,3 mil. l). Do volného daňového oběhu se v roce 2020 uvedlo dále 20,1 tis. t MEŘO jako pohonná hmota a 183,2 tis. t SMN HVO/HEFA 30. Z této pohonné hmoty tvořilo 112,8 tis. t SMN HVO/HEFA 30 s příměsí FAME.

Bilance výroby, vývozu, dovozu a uplatnění na trhu ČR FAME/MEŘO B100 a SMN B30 v období 2013–2020

	2013 t	2014 t	2015 t	2016 t	2017 t	2018 t	2019 t	2020 t	Index 2020/19
Výroba FAME/MEŘO v ČR ¹⁾	181 694	219 316	167 646	148 832	157 429	194 278	248 418	258 647	1,04
Dovoz FAME do ČR	125 815	119 033	201 899	163 658	164 668	195 348	177 364	248 029	1,40
Vývoz FAME/MEŘO z ČR ¹⁾	43 216	35 221	67 623	40 823	18 196	74 448	107 275	141 760	1,32
Hrubá spotřeba v ČR ^{2) 3)}	268 348	301 168	303 329	271 196	303 531	314 324	316 834	359 717	1,13
MEŘO jako čistá pohonná hmota ²⁾	63 467	107 112	108 480	173	36	1 000	1 354	20 121	14,9
SMN B30 (obsahuje pouze MEŘO) ²⁾	124 125	157 404	135 106	86	44	0	15	-	-

Pramen: ¹⁾ MPO – Eng (MPO) 6–12;

²⁾ Generální ředitelství cel;

³⁾ Při zohlednění počátečních a konečných zásob.

Poznámka: Pro tuto bilanci se použily hodnoty hustot při 15 °C: FAME/MEŘO: 891,9 kg/m³, SMN B30: 853,6 kg/m³, motorová nafta: 837,2 kg/m³.

Bilance osevních ploch a produkce řepky olejky využité na výrobu MEŘO v období 2013–2020

	Jednotka	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Index 2020/19
Výroba FAME: ¹⁾ z toho MEŘO	t	181 694 181 694	219 316 217 315	167 646 167 646	148 832 148 432	157 429 152 291	194 278 140 463	248 418 167 664	258 647 171 714	1,04 1,02
Spotřeba řepky olejky na výrobu MEŘO ²⁾	t	448 784	536 768	414 086	366 627	376 159	346 944	414 130	424 134	1,02
Sklizňová plocha řepky olejky ³⁾	ha	418 808	389 298	366 180	392 991	394 262	411 802	379 778	368 214	0,97
Výnos řepky olejky ³⁾	t/ha	3,45	3,95	3,43	3,46	2,91	3,43	3,05	3,38	1,11
Produkce řepky olejky ³⁾	t	1 443 210	1 537 320	1 256 212	1 359 125	1 146 224	1 410 769	1 156 973	1 245 328	1,08
Plocha řepky olejky, při daném výnosu, určená pro výrobu MEŘO	ha	130 082	135 891	120 725	105 962	129 264	101 150	135 780	125 483	0,92
Podíl ploch řepky olejky zpracované na MEŘO z celkových ploch	%	31,1	34,9	33,0	27,0	32,9	24,6	35,7	34,1	0,95

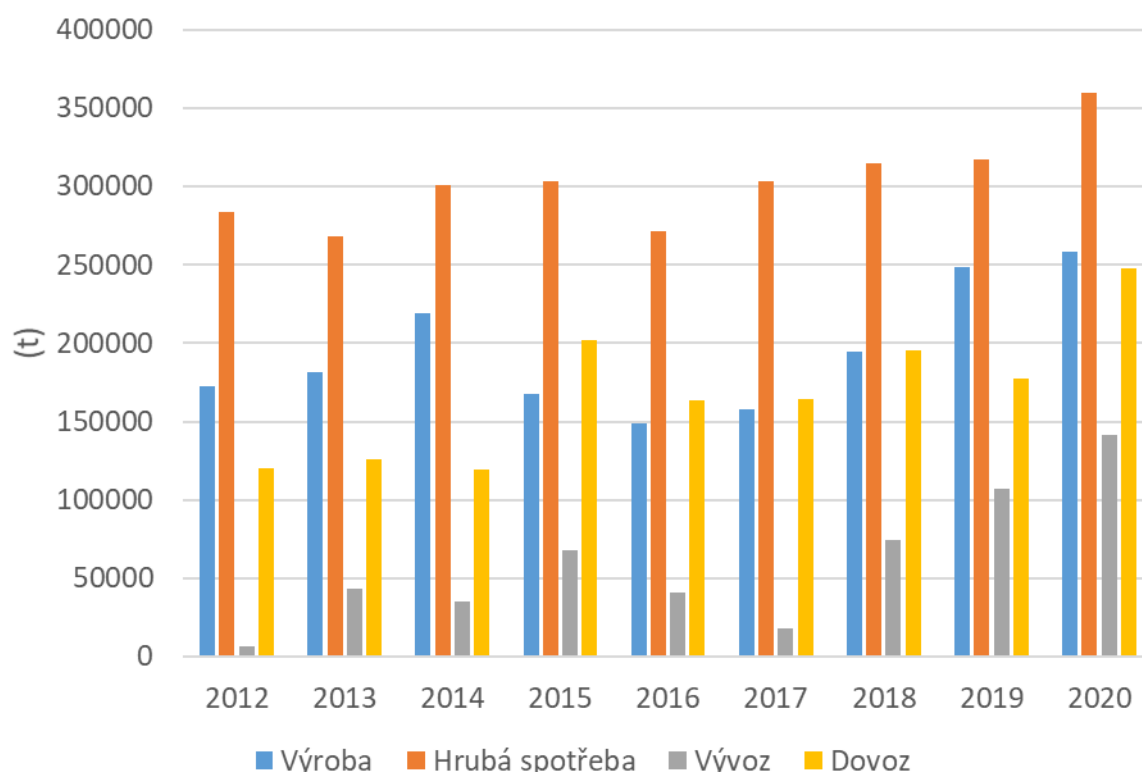
Pramen: ¹⁾ MPO – Eng (MPO) 6–12;

²⁾ VÚZT & SVB s ohledem na účinnost získávání řepkového oleje a jeho reesterifikaci, řepka olejka 2,47 kg na 1 kg MEŘO;

³⁾ ČSÚ.w

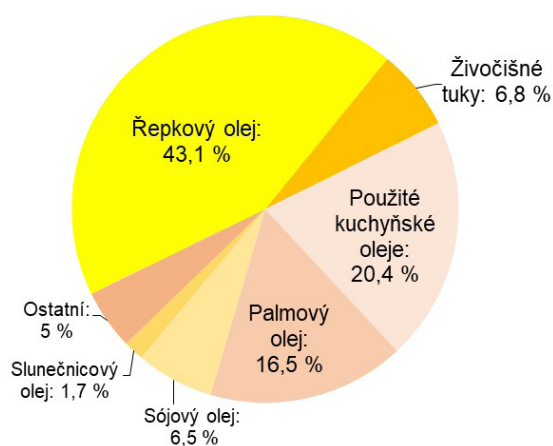
K výrobě MEŘO se v ČR v roce 2020 spotřebovalo 424,1 tis. t řepky olejky, a to je o 2,4 % více než v roce 2019. Podíl plochy řepky, využitá pro výrobu MEŘO dosáhl 34 %. V roce 2019 to bylo 36 %.

Bilance FAME v ČR v období 2012–2020 (v t)

Pramen: Eng (MPO) 6–12.

Procentní zastoupení vstupních surovin použitých pro výrobu FAME/MEŘO a HVO/HEFA v roce 2019 v EU

Pramen: USDA Foreign Agricultural Service – GAIN report E42020-0032, 29. 7. 2020.

K výrobě MEŘO se v ČR v roce 2020 spotřebovalo 424,1 tis. t řepky olejky, a to je o 2 % více než v roce 2019. Podíl plochy řepky, využitá pro výrobu MEŘO, dosáhl 34 %. V roce 2019 to bylo 36 %. Z podílu tuzemské výroby FAME a ročních produkčních kapacit vychází jejich průměrné využití na 76 %. V roce 2019 byly tyto kapacity vytíženy na 73 %.

V roce 2020 dotčené orgány a zainteresované organizace pokračovaly s transpozicí směrnice 2018/2001/EU o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (RED II), podle které má členský

stát požadovat po dodavatelích paliv zajistit určitý podíl OZE tak, aby v členském státě činil v roce 2030 min. podíl pokročilých biopaliv 3,5 % a min. podíl obnovitelné energie v dopravě 14 %. Povinnost zajistit tyto cíle může být dodavatelům paliv uložena prostřednictvím povinných podílů paliv z OZE nebo povinného snížení emisí GHG z paliv. Stát může v povinnostech mezi dodavateli diferenciovat, musí však být vždy doloženo, že cíle směrnice budou splněny. Podíl konvenčních biopaliv nesmí přesáhnout 7% podíl, resp. podíl roku 2020 zvýšený o 1 %, podíl biopaliv z použitého kuchyňského oleje nesmí překročit 1,7 %. Podíl tzv. biopaliv s vysokým rizikem nepřímé změny, tj. na bázi palmového oleje, musí klesnout na 0 % v roce 2030.

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-614-9

Praha 2021